

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы
Актүбә шәһәр тибындагы поселок Советы
КАРАРЫ

Актүбә ш.т.п.

№ 37

«21» октябрь 2024 ел

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советының «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре» карары проекты турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 № 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясы, Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә, Татарстан Республиканың Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә төзекләндерү объектларын чисталыкта һәм тәртиптә тотуга карата бердәм таләпләр билгеләү максатларында,

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Актүбә шәһәр тибындагы поселок Советы карар итте:

1. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре» Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советы карары проектының элегә карарга кушымта нигезендә хупларга.

2. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советының «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре» карары проекты буенча ачык тыңлаулар үткәргә.

3. Билгеләргә:

- ачык тыңлаулар үткәргү вакыты - 2024 елның 28 октябреннән 2024 елның 28 ноябренә 2024 елның кадәр,

- ачык тыңлауларның дәвамлылыгы - ачык тыңлаулар башлану турында хәбәрнамә басылып чыккан көннән алып ачык тыңлауларның нәтижәләре турында бәяләмә басылып чыккан көнгә кадәр бер айдан да кимрәк һәм өч айдан да артыграк була алмый,

- үткәргү урыны - Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге башлыгы кабинеты, Губкин ур., 24 йорт,

- 2024 елның 28 ноябренә кадәр фикер алышына торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәртмәләр кертеләргә мөмкин булган адрес – Актүбә ш.т.б., Губкин

ур., 24 йорт, Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты, 109 нчы кабинет (эш көннәрендә 08.00 сәгатътән 17.00 сәгатъкә кадәр, төшке ашка тәнәфес 12.00 сәгатътән 13.00 сәгатъкә кадәр).

4. Ачык тыңлаулар уздыру буенча составта эшче төркем төзәргә:

– Мөхәммәтҗанов И.И. - Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты житәкчесе, эшче төркем рәисе, - Мифтахова А.А. - Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының әйдәп баручы белгече, эшче төркем секретаре,

- Идиятова Г.Н. - Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының әйдәп баручы белгече, эшче төркем әгъзасы,

- Хәйруллина Л.Ф. - Азнакай муниципаль районының "Актүбә шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының әйдәп баручы белгече, эшче төркем әгъзасы,

- Газизов И.И. – Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советының 5 нче округы депутаты, эшче төркем әгъзасы,

- Вәлиев Р.Р. - Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советының 6 нчы округы депутаты, эшче төркем әгъзасы,

- Садыков Р.Р. – Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советының 3 нче округы депутаты, эшче төркем әгъзасы.

5. Ачык тыңлаулар үткәрү буенча эшче төркемгә «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының» Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләре» Советы карары проекты буенча ачык тыңлаулар үткәрүне, гражданнарның тәкъдимнәрен кабул итүне һәм исәпкә алуны тәмин итүне тәкъдим итәргә.

6. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советының торак-коммуналь хужалык, төзекләндерү, экология һәм жир мәсьәләләре буенча даими комиссиясенә ачык тыңлауларда әйтелгән һәм фикер алышу барышында кәргән тәкъдимнәренә исәпкә алып, карар проектын эшләп бетерергә һәм чираттагы утырышка карауга кертәргә.

7. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукий мәгълүмат порталында түбәндәге веб-адрес буенча урнаштыру юлы белән халыкка житкәргә: <http://pravo.tatarstan.ru> һәм Азнакай муниципаль районының Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында түбәндәге веб-адрес буенча: <http://aznakayevo.tatarstan.ru> 2024 елның 25 октябреннән дә соңга калмыйча.

8. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советының торак-коммуналь хужалык, төзекләндерү, экология һәм жир мәсьәләләре буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Рәис

А.Л. Севостьянов

А.Л. Севостьянов

ПРОЕКТ

**Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы
Актүбә шәһәр тибындагы поселок Советы
КАРАРЫ**

Актүбә ш.т.п.

№ _____

«___» _____ 2024 ел

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 06.10.2003 № 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясы, Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә, Татарстан Республиканың Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә төзекләндерү объектларын чисталыкта һәм тәртиптә тотуга карата бердәм таләпләр билгеләү максатларында

Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Актүбә шәһәр тибындагы поселок Советы карар итте:

1. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының "Актүбә шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен әлеге карарга кушымта нигезендә расларга.

2. Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы жирлек Советы карарлары белән үз көчен югалтуын тану:

- 17.10.2012 №34 «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре»;

- 30.09.2013 №26 «Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында" Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының №34 17.10.2012 карары белән расланган»;

- 17.06.2014 №24 «Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының 17.10.2012 №34 карары белән расланган Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында (30.09.2013 №26 карары редакциясендә)»;

- 19.09.2014 №36 «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының

«Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының 17.10.2012 №34 карары белән расланган Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кергү турында (30.09.2013 №26, 17.06.2014 №24 карарлар редакциясендә));

- 05.09.2017 №15 «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының 17.10.2012 №34 карары белән расланган «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы территориясен төзекләндерү кагыйдәләренә» кайбер нигезләмәләренә үзгәрешләр кергү турында (30.09.2013 №26, 17.06.2014 №24, 19.09.2014 №36 карарлар редакциясендә));

- 31.01.2019 №1 «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының 17.10.2012 №34 карары белән расланган Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кергү турында (30.09.2013 №26, 17.06.2014 №24, 19.09.2014 №36, 05.09.2017 №15 карарлар редакциясендә));

- 29.07.2020 №30 «Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Советының 17.10.2012 №34 карары белән расланган Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кергү турында (30.09.2013 №26, 17.06.2014 №24, 19.09.2014 №36, 05.09.2017 №15, 31.01.2019 №1 карарлар редакциясендә));

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукий мәгълүмат порталында түбәндәге веб-адрес буенча урнаштыру юлы белән халыкка житкерергә: <http://pravo.tatarstan.ru> һәм Азнакай муниципаль районының Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында түбәндәге веб-адрес буенча: <http://aznakayevo.tatarstan.ru>.

4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советының торак-коммуналь хужалык, төзекләндерү, экология һәм жир мәсьәләләре буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Рәис

А.Л. Севостьянов

**Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының
«Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге
Кагыйдә территорияне төзекләндерү**

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Әлеге кагыйдәләр:

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән,

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында «Федераль законга һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 29.12.2017 № 463-ФЗ Федераль законы белән,

«Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль канун белән,

«Житештерү һәм куллану калдыклары турында» 24.06.1998 № 89-ФЗ Федераль законы,

Россия Төзелеш Министрлыгының 29.12.2021 № 1042/пр боерыгы белән «Муниципаль берәмлекләргә төзекләндерү буенча нормалар һәм кагыйдәләр эшләү буенча Методик тәкъдимнәргә раслау турында» нигезендә эшләнә.

1.2. Әлеге кагыйдәләр билгели:

- алар урнашкан биналарны (торак йортларны да кертеп), корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен карап тоту, тиешле биналарның һәм корылмаларның фасадларының һәм коймаларының тышкы күренешенә карата таләпләр, төзекләндерү эшләре исемлеге һәм аларны үтәү ешлыгы;

- биналар (андагы урыннар) һәм корылмалар милекчеләренең янәшәдәге территорияләргә төзекләндерүдә катнашу тәртибе;

- территорияне төзекләндерүне оештыру Актүбә (урамнарны яктыртуны, территорияләргә яшәлләндерүне, урам исемнәре һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр куюны, кече архитектура формаларын урнаштыруны һәм карап тотуны кертеп).

1.3. Оештыру-хокукый рәвешләренә һәм милек формаларына бәйсез рәвештә барлык оешмалар, предприятиеләр һәм учреждениеләр, шулай ук барлык төр корылмаларны, биналарны арендага алучылар милеккә ия булу, жирдән файдалану хокукына хокукый актта билгеләнгән территорияләрдә үрнәк тәртиптә тотарга тиеш:

- торак, мәдәни-көнкүреш, административ, сәнәгать, сәүдә биналары, вокзаллар, стадионнар, спорт корылмалары, бакчалар, парклар, скверлар;

- урамнарны, майданнарны, юлларны, ишегалларын, кварталларны да кертеп, территорияне төзекләндерүнең барлык элементлары;

- коймалар, коймалар, газон киртәләре, барлык төр реклама һәм реклама жайланмалары, вывескалар, витриналар, лотоклар, стоянкалар, урам хәрәкәтен көйләү билгеләре, милиция сигнализациясе һәм янгың сүндерү чаралары;

- урамнарны яктырту фонарьлары, төрле терәкләр, баганалар, урнар, урам, транспорт тукталышлары исемнәрен күрсәткечләр, йорт номерлары, мемориаль билгеләр, мемориаль такталар, антенналар, трансформатор жайланмалар;

- юлүткәргечләр, инженер-техник һәм санитария корылмалары, урамнарның, майданнарның юл өслеге.

1.4. Беркетелгән территорияләргә һәм ишегалды территорияләргә карап тоту һәм жыештыру өчен җаваплы затлар (алга таба текст буенча - җаваплы затлар) - жир кишәрлекләренең, биналарның, корылмаларның, корылмаларның һәм ясалма корылмаларның, жир асты һәм жир өсте инженерлык коммуникацияләренең, аларның конструктив

элементларының һәм инженерлык тээмин итү объектларының милекчеләре һәм (яисә) алардан файдаланучылары булган гражданныр, вазыйфай һәм юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр, шулай ук төзелгән шартнамәләр нигезендә.

1.5. Әлеге кагыйдәләрнең үтәлешен тикшереп торуны Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты (алга таба - Актүбә ш.т.п. Башкарма комитеты), Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы Башкарма комитетының административ комиссиясе (алга таба - административ комиссия), Азнакай районнда административ хокук бозулар турында беркетмәләр төзәргә вәкаләтле вазыйфай затлар һәм башка вәкаләтле органныр, аларның компетенциясе нигезендә.

1.6. Әлеге Кагыйдәләрдә төшенчәләр кулланыла:

- жирлекнең торак пунктлары чикләрендәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары шәһәр жирлегенең гомуми файдаланудагы жирле эһәмиятле автомобиль юллары була, гомуми файдаланудагы федераль, региональ яисә муниципальара эһәмиятле автомобиль юллары, хосусый автомобиль юллары моңа керми. Шәһәр жирлегенең гомуми файдаланудагы жирле эһәмиятле автомобиль юллары исемлеге шәһәр жирлегенең жирле үзидарә органы тарафыннан раслана;

- муниципаль район чикләрендәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары муниципаль районның гомуми файдаланудагы жирле эһәмиятле автомобиль юллары була, гомуми файдаланудагы федераль, региональ яисә муниципальара эһәмиятле автомобиль юллары, жирлекләренң гомуми файдаланудагы жирле эһәмиятле автомобиль юллары, хосусый автомобиль юллары моңа керми. Муниципаль районның гомуми файдаланудагы жирле эһәмиятле автомобиль юллары Исемлеге муниципаль районның жирле үзидарә органы тарафыннан раслана;

- территорияне төзекләндерү - гражданнырның яшәү шартларының уңайлылығын тээмин итүгә һәм арттыруга юнәлдерелгән муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре белән билгеләнгән чаралар комплексын гамәлгә ашыру, муниципаль берәмлек территориясенең санитар һәм эстетик торышын саклап калу һәм яхшырту, торак пунктлар территорияләрен һәм мондый территорияләрдә урнашкан объектларны, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне, жир кишәрлекләрен, биналарны, корылмаларны, корылмаларны карап тоту буенча эшчәнлек. янәшәдәге территорияләр;

- хужасыз транспорт чарасы - милекчәсе булмаган яисә милекчәсе билгеле булмаган йә, әгәр законнарда башкасы каралмаган булса, милекчәсе милек хокукыннан баш тарткан транспорт чарасы;

- ташландык транспорт чарасы - милекчә тарафыннан алты ай һәм аннан да күбрәк вакытка башка затларның аңа ирекле керүен булдырмаслык хәлдә калдырылган (ишекләр, кузовның пыяла элементлары, кузовның башка элементлары, бикләнгән ишекләр, ишекләрне бикләп булмау һ.б. аркасында), шулай ук тиешенчә файдалана алмау билгеләренә ия булган (төшерелгән тәгәрмәчләр, тәгәрмәчләр, башка конструктив детальләр булмау) транспорт чарасы яки башкалар), һәм шул ук вакытта гомуми файдаланудагы урыннарда (йорт яны территорияләрендә) булган, транспорт чараларын саклау өчен билгеләнгән, жәяүлеләр йөрүенә, узуына комачаулый торган, территорияне жыештыру, махсус транспортның һәм чүп жыю машиналарының подъездларга һәм чүп контейнерларына бару һәм (яисә) әлеге кагыйдәләр таләпләрен бозып урнаштырылган;

- квартал эчендәге (жирле) юл - транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте өчен магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына билгеләнгән автомобиль юлы;

- кунаклар кую урыны-торак зоналарына килүчеләрнең жиңел автомобильләрен кую өчен билгеләнгән ачык мәйданчык;

- вертикаль яшелләндерү - биналарның һәм корылмаларның фасад өслекләреннән, балконнарны, лоджияләрне, галереяларны, терәк диварларны һ. б. кертеп, аларда стационар һәм мобиль яшеллекләр урнаштыру өчен файдалану;

- төзекләндерүне торгызу - юлның, тротуарның бөтен киңлегенә ясалма өслекне сыйфатлы итеп торгызу, бордюр ташын кире урнаштыру, туфракның уңдырышлы катламын торгызу, тырма астындагы газоннарны ремонтлау, газон үләннәре чәчү һәм бозылган яшел үсентеләр

утырту, реклама конструкцияларен һәм төзекләндерүнең башка элементларын торгызу;

- газон - махсус сайлап алынган үлән орлыкларын чәчү нәтижәсендә барлыкка килә торган үлән капламы, ул утыртулар, парк корылмалары өчен фон һәм ландшафт композициясенен мөстәкыйль элементы булып тора;

- яшел утыртмалар - билгеле бер территориядәге агач-куак һәм үлән үсемлекләре жыелмасы;

- ишегалды корылмалары - жир кишәрлегендә урнашкан вакытлыча ярдәмче корылмалар (баз, күгәрчен оялары, сарайлар һ. б.);

- ишегалды территориясе - күпфатирлы бер яки берничә йорт янәшәсендә төзелгән һәм анда яшәүче затларның яисә жәмәгать биналарының гомуми файдалануында булган һәм аларның эшләвен тәмин итә торган территория. Күпфатирлы йортларның ишегалды территориясендә балалар майданчыклары, ял итү, кер киптерү, автомобильләр кую урыннары, яшеллекләр һәм жәмәгать файдалануындагы башка объектлар урнаштырыла;

- балалар майданчыгы - өслегендә балалар уеннары өчен билгеләнгән объектлар (таучыклар, карусельләр, таган, комлыклар һәм (яисә) башка шундый объектлар) урнашкан жир кишәрлеге;

- йорт биләмәсе - торақ йорт (торақ йортның бер өлеше) һәм аңа янәшә урнашкан һәм (яисә) торақ йорт (торақ йортның бер өлеше) белән уртақ жир кишәрлегендә аерым торган каралты-куралар (гараж, мунча (сауна, бассейн), теплица (кышкы бакча), йорт хайваннарын һәм кошларын тоту бүлмәләре, башка объектлар);

- йорт билгеләре - аншлаг (урам, майдан, проспект исеме күрсәткече), номер билгесе (йорт һәм корпус номеры күрсәткече), подъезд һәм фатир номеры күрсәткече, инвалидлар өчен объектның һәркем файдалана алуының халыкара символы, флаг тоткычлар, истәлек такталары, полигонометрик билге, янғын гидранты күрсәткече, грунт геодезия билгеләре күрсәткече, магистраль камералары һәм коелар күрсәткечләре суүткәргеч челтәре, канализация күрсәткече, жир асты газүткәргече корылмалары күрсәткече;

- жир кишәрлеге милек хокукы объекты буларак һәм Россия Федерациясе Жир кодексында каралган 25.10.2001 № 136-ФЗ жиргә хокуклар объекты буларак күчәмсез эйбер булып тора, ул Жир өслегенә бер өлешен тәшкил итә һәм аны индивидуаль билгеләнгән эйбер буларак билгеләргә мөмкинлек бирә торган характеристикаларга ия;

- жир эшләре - жир казуга, туфрақ салуга, территориянең камилләштерелгән яисә туфрақ белән капланышын бозуга йә юлларны һәм тротуарларны камилләштерелгән жәюгә (салуга) бәйлә эшләр;

- эшләр алып бару зонасы - төзелеш, инженерлык коммуникацияләре салу, капитал һәм башка ремонт эшләре рөхсәт ителгән киртәләнгән территория. Төрле эшләргә авария хәләндәгеләреннән тыш), жиһазларны, материалларны, калдыкларны, техник инвентарьны тиешле киртәләрдән читкә жыю тыела;

- инженер-техник тәмин итү челтәре - биналарны һәм корылмаларны инженер-техник тәмин итү өчен билгеләнгән торба үткәргечләр, коммуникацияләр һәм башка корылмалар жыелмасы;

- контейнер - каты коммуналь калдыкларны, эре габаритлы калдыклардан тыш, жыю өчен билгеләнгән чүп жыю контейнеры;

- контейнер майданчыгы - Россия Федерациясенә эйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендәге законнары һәм Россия Федерациясенә халыкның санитар-эпидемиологик иминлеген тәмин итү өлкәсендәге законнары таләпләренә туры китереп төзелгән һәм контейнерлар һәм бункерлар урнаштыру өчен билгеләнгән каты коммуналь калдыклар туплау урыны (майданчыгы);

- яңгыр канализациясе (яңгыр сулары) - технологик яктан үзара бәйләнгән инженерлык корылмалары комплексы (улаклар, яңгыр кабул итү жайланмалары, лотоклар һәм торбалар), ул яңгыр суларын, кар суларын, су сибү-юу суларын һәм дренаж суларын ташу өчен билгеләнгән;

- чүп өеме-контейнер майданчыгында яисә теләсә кайсы территориядә каты көнкүреш калдыклары һәм эре габаритлы чүп-чарның 1 кубометрдан артмаган күләмдә ташлануы;

- тышкы яктырту - тәүлекнең караңгы вакытында юлларны, урамнарны, майданнарны, паркларны, скверларны, ишегалларын һәм жәяүлеләр юлларын яктырту өчен билгеләнгән

элементлар жыелмасы;

- төзеклөндөрү объектлары - жир кишэрлеклөренен ясалма өслөклөр (асфальт-бетон, бетон өслөк һ. б.), ижтимагый-эшлекле, торак һәм рекреация зоналарында биналар һәм корылмалар биләмәгән жир кишэрлеклөренен башка өлөшлөр, шул исәптән майданнар, урамнар, юллар, юллар, велосипед юллары, ишегалды эчендәге киңлекләр, балалар өчен, спорт һәм спорт-уен майданчыклары, хужалык майданчыклары; жирле эһәмияттәге автомобиль юллары; махсус сакланылучы табигать объектлары һәм тарихи-мәдәни эһәмияткә ия жирләр территорияләр, шулай ук зиратларны, яшел утыртмаларны (агачлар, куаклар, газоннар һ. б.); тышкы яктырту һәм архитектура-сәнгатьчә яктырту жайланмаларын; коймаларны, коймаларны, капкаларны; балалар, спорт һәм спорт-уен майданчыкларын жиһазлау объектларын; бәйрәм предметларын төзеклөндөрү элементлары буларак карала торган ландшафт һәм башка бизәлеш; территорияне санитар карап тоту өчен билгеләнгән урыннар, жайланмалар һәм корылмалар, шул исәптән чүп-чарны, житештерү һәм куллану калдыкларын жыю һәм чыгару өчен жайланмалар һәм корылмалар; житештерү зоналары һәм аерым житештерү объектлары территорияләр, инженерлык инфраструктурасы зоналарын, махсус билгеләнештәге зоналарны төзеклөндөрү объектлары сыйфатында карала торган, шулай ук тиешле санитар-яклау зоналары; аерым торак биналар, житештерү һәм инженерлык корылмалары; хокук субъектларының гамәлләре законнарда билгеләнгән төзеклөндөрү кагыйдәләре һәм нормалары белән жайга салына торган башка объектлар;

- инженерлык коммуникацияләр салуга, үзгәртеп коруга һәм ремонтлауга бәйле биналарны, төзелмәләрен, корылмаларны төзү, ремонтлау һәм реконструкцияләү эшләр, яшеллөндөрү чараларын, жир эшләр алып баруга, стационар булмаган объектларны, төзеклөндөрүнең ясалма объектларын урнаштыруга, юллар төзүгә һәм ремонтлауга мәжбүри таләпләр - билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелгән рәхсәт һәм проект документациясе, махсуслаштырылган оешмалар белән шартнамәләр булу һәм Актүбә ш.т.п. территориясенен иминлеген тәмин итү, санитария нормаларын үтәү һәм эстетик торышын саклау буенча дәүләт һәм муниципаль стандартлар нигезендә чаралар комплексын үтәү;

- яшеллөндөрү - элементы төзеклөндөрү һәм ландшафтной оешмасы территориясендә, обеспечивающий формалаштыру мохит шәһәр жирлеге белән актив куллану үсемлек компонентлар, шулай ук комплекслы процессы белән бәйле, үткәрү эшләрнен төрлө төрләр буенча инженер эзәрләү (вертикальная планлаштыру, террасирование, кронирование һ. б.) һәм төзеклөндөрү озелененных территорияләр юлы белән непосредственной агач утырту, шул исәптән крупномеров, куаклар, булдыру травянистых газонов, цветников, альпинариев һәм рокариев, төзелеш махсуслаштырылган бакчалары һ. б.;

- гомуми файдаланудагы яшеллөндөрелгән территорияләр - төрлө ял итү рәвешләр өчен билгеләнгән яшеллөндөрелгән территория (урман парклары, парклар, бакчалар, скверлар, бульварлар, шәһәр урманнары);

- чикләнгән файдаланудагы яшеллөндөрелгән территорияләр - дөвалау, балалар уку һәм фәнни учреждениеләренен, сәнәгать предприятиеләренен, спорт комплексларының, торак кварталларның яшеллөндөрелгән территориясе;

- махсус билгеләнештәге яшеллөндөрелгән территорияләр-санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратларны яшеллөндөрү, үсентеләр питомниклары;

- квартал эчендәге территорияләрнең яшеллөндөрелгән территорияләре - сәләмәт экологик мохит булдыру максатыннан агач һәм үләнчел үсемлекләрен ясалма үрчәтү процессын үз эченә алган күпфатирлы йортларның йорт яны участкаларының яшеллөндөрелгән территорияләре;

- махсус сакланылучы табигать территорияләре - табигатьне саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм савыктыру эһәмиятенә ия булган, шәһәр жирлеге жирле үзидәрә органнары карарлары белән тулысынча яисә өлөшчә хужалык файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән табигать комплекслары һәм объектлары урнашкан жир, су өсләге һәм алар өстендәге һава киңлеге кишэрлекләр;

- жәмәгать транспортын көтү тукталышы - жәмәгать транспорты тукталыш зонасы, пассажирларны утырту һәм төшереп калдыру зонасы һәм жәмәгать транспорты пассажирларын көтү зонасы булган махсус жиһазландырылган майданчык;

- пандус - халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәр өчен төрлө объектлардан файдалану

мөмкинлеген тээмин итү өчен сөзэк авыш майданчык;

- бина фасадларының колористик чишелеше паспорты (фасадларның төсле чишелеше) - бердәм архитектура һәм төсле чишелешне билгели торган һәм аерым торган бина фасадының тышкы бизелешенә таләпләр билгели торган килештерелгән һәм билгеләнгән тәртиптә расланган документ;

- жәяүлеләр коммуникацияләре - тротуарлар, аллеялар, юллар, сукмаклар, алар бистә территориясендә жәяүлеләр элементсен һәм хәрәкәтен тээмин итә. Жәяүлеләр коммуникацияләре муниципаль берәмлек территориясендә жәяүлеләр элементсен һәм хәрәкәтен тээмин итә. Торак пункт территориясендә жәяүлеләр коммуникацияләрен урнаштырганда түбәндәгеләрне тээмин итәргә кирәк: транспорт коммуникацияләре белән кисешүләрнең минималь санын, жәяүлеләр коммуникацияләре системасының өзлексезлеген, инвалидларны һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәрен дә кертеп, кешеләрнең имин, тоткарлыксыз һәм уңайлы хәрәкәт итү мөмкинлеген;

- су басу - елгаларда, сусаклагычларда су күтәрелү аркасында грунт суларының күтәрелүе, атмосфера явым-төшемнәре, кар эрү, юлларга, тротуарларга сыйфатсыз асфальт-бетон жәю, инженерлык системаларыннан һәм коммуникацияләреннән су агып чыгу яисә агып чыгу нәтижәсендә юл участогын, транспорт тоннельләрен, территорияләрнең бер өлешен су басу, төзексезлек йә жәяүлеләр, автотранспорт, пассажир транспорты хәрәкәтенә комачаулый торган су кабул итү жайланмаларына һәм су агызу корылмаларына хезмәт күрсәтү кагыйдәләрен бозу 2 кв.м дан артык майданлы, 3 см дан артык тирәнлеккә су салынган территория су астында калган дип санала;

- йорт яны территориясе - яшелләндерү элементларын, керү юлларын, өйгә керү юлларын, әлегә йортта яшәүчеләр өчен майданчыкларны (балалар өчен, спорт өчен, ял итү өчен, контейнерлар өчен, этләр йөртү өчен) һәм йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән башка объектларны үз эченә алган Күпфатирлы торак бинага терәлеп торган жир кишәрлеге;

- хужалык майданчыгы - кер, йорт эйберләре киптерү, келәмнәр чистарту майданчыклары;

- хайваннарны йөртү һәм өйрәтү майданчыгы-хайваннарны йөртү һәм өйрәтү өчен билгеләнгән тәртиптә бүлеп бирелгән жир кишәрлеге, ул ишегалды территориясеннән читтә торак һәм жәмәгать биналарының тәрәзәләреннән кимендә 40 метр ераклыкта урнаша, йортларның берничә төркеменә берәрсе челтәр койма белән әйләндереп алына һәм махсус жайланмалар белән жиһазландырыла;

- продуктив хайваннар һәм кошлар - сөт, йон, йомырка һәм башка продуктлар табу өчен күп тапкырлар яисә даими файдаланыла торган хайваннар һәм кошлар;

- авыл хужалыгы хайваннары - терлекчелек һәм башка авыл хужалыгы продукциясе житештерү өчен кулланыла торган хайваннар, терлек, кыйммәтле мехлы жәнлекләр, куяннар, бал кортлары һ.б.;

- торак урыннар территорияләрен санитар чистарту һәм жыештыру системасы көнкүреш калдыкларын (хужалык-көнкүреш калдыкларын, шул исәптән торак һәм жәмәгать биналарыннан, сәүдә, жәмәгать туклануы предприятиеләреннән һәм мәдәни-көнкүреш билгеләнешендәге азык-төлек калдыкларын; канализацияләнмәгән биналардан сыек калдыкларны; урам чүп-чарларын) рациональ жыюны, тиз арада бетерүне, зарарсызландыруны һәм икътисадый яктан максатка ярашлы рәвештә утильләштерүне күздә тотарга тиеш. территориядә туплана торган смета һәм башка көнкүреш калдыклары;

- эре габаритлы калдыклар - каты коммуналь калдыклар (мебель, көнкүреш техникасы, торак урыннарны агымдагы ремонтлаудан калган калдыклар һ. б.), аларның күләме аларны контейнерларга жыю мөмкинлеген бирми;

- территорияләрен карап тоту - жир кишәрлегендә урнашкан биналарның, корылмаларның, кече архитектура формаларының, коймаларның, төзелеш майданчыкларының, яшел утыртмаларның, жир асты инженерлык коммуникацияләренең һәм аларның конструктив элементларының фасадларын, транспорт инфраструктурасы объектларын вакытында ремонтлауга һәм карап тотуга бәйле чаралар комплексы;

- юлларны, квартал эчендәге машина юлларын һәм башка юл инфраструктурасын карап тоту-аларны тиешле тәртиптә һәм чисталыкта тоту, автомобильләренң һәм жәяүлеләрнең

юллар, тротуарлар, юл кырылар, квартал эчендәге машина юллары һәм юл хужалыгының башка элементлары буйлап ел дәвамында тоткарлыксыз хәрәкәтен тәмин итү чаралары комплексы;

- күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларын (яңгыр канализациясен), жир асты коммуникацияләре коеларын (корылмаларын) карап тоту - гамәлдәге дәүләт һәм муниципаль таләпләр нигезендә тиешле хезмәтләрнең эшчәнлегенә, иминлегенә, аларның һәркем файдалана алырлык булуына, төрле билгеләнештәге жир асты коеларының һәм камераларының эстетик күренешенә, яңгыр канализациясенә һәм жир асты инфраструктурасының башка элементларына булышлык күрсәтү чаралары комплексы стандартлар;

- махсулаштырылган оешмалар - муниципаль контрактлар нигезендә Актүбә ш.т.п. территориясен төзекләндерү өлкәсендә эшчәнлекнең махсус төрләрнең гамәлгә ашыручы, шул исәптән транспорт чараларын махсулаштырылган автостоянкага күчерүче төрле оештыру-хокукий формадагы юридик затлар;

- махсулаштырылган автостоянка - ташландык хәлдә калдырылган, хужасыз транспорт чараларын саклау өчен билгеләнгән махсус жиһазландырылган һәм саклана торган майданчык;

- парковка (парковка урыны) - махсус билгеләнгән һәм кирәк булганда төзекләндерелгән һәм жиһазландырылган урын, шул исәптән автомобиль юлының бер өлешен булып тора һәм (яисә) машина йөрү өлешенә, (яисә) тротуарга, юл кырына, эстакадага яисә күпергә тоташа торган йә эстакада астындагы яисә күпер асты киңлекләренә, урам-юл челтәренә майданнарының һәм башка объектларының, биналарының, корылмаларының яисә корылмаларының бер өлешен булып тора һәм оештырылган тукталыш өчен билгеләнгән автомобиль юлы милекчесе яисә башка хужасы карары буенча түләүле нигездә яисә түләү алынмыйча транспорт чаралары, Россия Федерациясә Хөкүмәтенә «юл хәрәкәте кагыйдәләре турында» 23.10.1993 №1090 карары белән расланган Юл хәрәкәте кагыйдәләре нигезендә жир кишәрлеге милекчесе яки бинаның, корылманың тиешле өлешен милекчесе;

- спорт майданчыгы - жир кишәрлеге, аның өсләгендә физик культура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән объектлар (баскетбол щитлары, борыслар, гимнастика стеналары, турниклар һәм (яисә) башка шундый объектлар) урнашкан территория;

- тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы - «Кулланучылар хокукларын яклау турында» 1992 елның 07 февралендәге 2300-1 номерлы Россия Федерациясә Законының 9 статьясы нигезендә күрсәтү мәжбүри булган мәгълүматны кулланучыларга житкерү өчен биналарны мәгълүмати рәсмиләштерү максатларында оешма урнашкан урында һәм (яисә) турыдан-туры товар сату, хезмәт күрсәтү урынында билгеләнә торган территорияне төзекләндерү элементы (оешманың фирма исеме, аның урнашкан урыны турында) адресы) һәм аның эш режимы), шулай ук мәгълүмат, ул закон нигезендә яки эшлекле әйләнешнең гадәте нигезендә урнаштырылырга тиеш һәм реклама белән бәйлә максатларны күздә тотмый;

- төзелеш майданчыгы - яңаларын (шул исәптән төгәлләнмәгән төзелеш объектларын) төзү, шулай ук гамәлдәге күчмәс мөлкәт объектларын реконструкцияләү, техник яктан яңадан коралландыру һәм (яисә) ремонтлау, демонтажлау урыны, шулай ук корылмаларны төзү һәм (яисә) монтажлау, ремонтлау, реконструкцияләү һәм (яисә) техник яктан яңадан коралландыру урыны;

- тактиль өслек - өске катламның фактурасы сизелерлек үзгәрә торган өслек;

- гомуми файдаланудагы территорияләр - чикләнмәгән затлар даирәсе тоткарлыксыз файдалана торган территорияләр (шул исәптән гомуми файдаланудагы су объектларының майданнары, урамнары, юллары, яр буйлары, яр буе полосалары, скверлар, бульварлар);

- транспорт чарасы - юллар буйлап кешеләрне, йөкләрне яисә анда урнаштырылган жиһазларны (шул исәптән прицеplарны, ярымприцеplарны һәм транспорт чарасы составында хәрәкәт итү өчен кирәкле башка жайланмаларны) йөртү өчен билгеләнгән жайланма;

- сыек көнкүреш калдыклары-халыкның тереклек эшчәнлегенә нәтижәсендә барлыкка килә торган һәм үзәкләштерелгән су агу системасына тоташтырылмаган (технологик яктан тоташтырылмаган) корылмаларга һәм жайланмаларга ташлана торган, агынты суларны кабул итү һәм туплау өчен билгеләнгән хужалык-көнкүреш агынты сулары;

- каты коммуналь калдыклар (алга таба - ТКО) - физик затлар тарафыннан торак урыннарда куллану процессында барлыкка килә торган калдыклар, шулай ук шәхси һәм

көнкүрөш ихтыяжларын канәгатылөндөрү максатларында физик затлар тарафыннан торак урыннарда алардан фэйдалану процессында үз Куллану үзлеклөрөн югалткан товарлар. Каты коммуналь калдыкларга шулай ук юридик затлар, индивидуаль эшкуарлар эшчәнлеге барышында барлыкка килә торган һәм физик затлар тарафыннан куллану процессында торак урыннарда барлыкка килә торган калдыкларның составы буенча охшаш калдыклар керә;

- территориялөрне жыештыру - житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны жыюга, махсус билгеләнгән урыннарда чыгаруга бэйле эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин итүгә һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлдерелгән башка чаралар;

- урна - күләме 0,2 куб метрдан алып 0,5 куб метрға кадәр булган, чүп жыю өчен хезмәт итә торган махсус савыт (чиләкләр, тартмалар һәм башка шундый савытлардан тыш);

- фасад - бинаның тышкы ягы (төп, Ян, ишегалды). Бинаның төп фасады иң зур күрү зонасына ия, кагыйдә буларак, үзәк һәм/яки башка әһәмияттәге урамнарны кабул итүгә юнәлдерелгән;

- төзекләндерү элементлары - декоратив, техник, планлаштыру, конструктив жайланмалар, яшелләндерү элементлары, төрле жиһазлар һәм бизәкләр, шул исәптән биналар, корылмалар, Корылмалар фасадлары, кече архитектура формалары, стационар булмаган капитал булмаган корылмалар һәм корылмалар, территорияне төзекләндерүнең состав өлешләре буларак кулланыла торган мәгълүмат щитлары һәм күрсәткечләр;

- трансформатор подстанцияләренең һәм газ бүлү пунктларының саклау зоналары (ЗТП - ябык трансформатор подстанциясе, КТП - комплектлы трансформатор подстанциясе, СТП - баганалы трансформатор подстанциясе, БКТП - блоклы трансформатор подстанциясе, ГРП - газ бүлү пункты)

2. Актүбә ш. т. б. территориялөрне карап тоту

2.1. Торак һәм торак булмаган биналарны һәм корылмаларны карап тоту кагыйдәләре һәм нормалары

2.1.1. Торак йортларны, социаль-мәдәни-коммуналь билгеләнештәге һәм төзекләндерү объектларын төзү, реконструкцияләү, капитал ремонтлау, шәһәр жирлеге территорияләрен тышкы яктан бизәүнең барлык төрләре, шулай ук шәһәр жирлеге территориясендәге биналарның интерьерларын бизәү эшләнгән проектлар нигезендә башкарылырга тиеш «СП 42.13330.2016. Кагыйдәләр жыелмасы. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү. СНиП 2.07.01-89 актуальләштерелгән редакциясе", расв. Россия Төзелеш Министрлыгының 30.12.2016 № 1034/пр боерыгы белән билгеләнгән тәртиптә килештерелгән.

2.1.2. Биналарның, корылмаларның фасадлары күренеп торган зыян күрмәскә тиеш (бизәкләү катламы, су агымы торбалары, чокырлар яки чыгарылмалар жимерелү, төс төсө үзгөрү һ. б.).

2.1.3. Төзелеш материалларын, продукцияне, чималны, жиһазларны, жирне, чүп-чарны бүленгән территориядән читтә, шулай ук юлларда туплау яисә саклау тыела.

2.1.4. Төзелеш һәм башка оешмалар төзелеш, ремонт-төзелеш һәм торгызу эшләрен башкарганда төзелеш майданчыклары янындагы территорияләрдә төзелеш материалларының, грунтның һәм төзелеш чүп-чарларының калдыкларын эш барышында һәм алар тулысынча тәмамланганнан соң бер көн эчендә жыештырырга; чыгып баручы автотранспорт тәгәрмәчләрен каты жиргә чыкканда пычрактан чистартырга; төзелә торган объектның коймаларын төзек хәлдә тотарга тиешләр.

2.1.5. Торак һәм жәмәгәт биналарын, шулай ук мәдәни-көнкүрөш билгеләнешендәге объектларны төзөгәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә барлыкка килә торган калдыклар куркыныч калдыклар белән эш итүгә лицензиясе булган төзелеш оешмалары транспорты белән чыгарыла яисә әлеге эшчәнлек төренә лицензиясе булган оешма белән килешү төзелә.

ККК майданчыкларынан тыш, төзелешләрдән, йорт биләмәләреннән чыгарыла торган төзелеш чүп-чарын һәм территориядәге грунтны бушату тыела.

2.1.6. Торак һәм индивидуаль төзелеш территорияләрен карап тоту үз эченә ала:

- биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту;

- күпкатлы торак төзелеше территориялэрен карап тоту;
- индивидуаль торак төзелеше территориялэрен карап тоту.

2.1.7. Биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның фасадларын карап тоту:

- фасадларның конструктив элементларын, шул исәптән керү ишекларен һәм козырекларын, балкон һәм лоджия коймаларын, кәрнизләрне, болдырларны һәм аерым баскычларны, төшү һәм баскыч коймаларын, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны контрольдә тотарга вәкаләтле орган белән килештерелгән проект нигезендә үз вакытында ремонтлауга һәм торгызуга булышлык күрсәтү төзекләндерү өлкәсендә;

- су агызгычларның, су агызу торбаларының һәм сливаларның төзек хәлдә булуын тәэмин итү;

- түбәләрне һәм козырекларны вакытында кардан һәм боздан чистарту, кәрнизләрдән, балконнардан һәм лоджияләрдән бозларны, карны һәм боз сөякләрен алып ташлау, агач ябалдашларының ботакларын кар һәм боз кисәкләре төшүдән саклау чараларын тәэмин итү;

- жөйләрне, ярыкларны һәм чокырларны герметизацияләү, төзәтү һәм чигү;

- цоколь тәрәзәләре һәм подвалларга керү юлларын торгызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;

- фасадта урнаштырылган электр яктылыгын төзек хәлдә тоту һәм караңгы төшкәч аны кабызу;

- фасадларның торышына һәм эксплуатация шартларына карап, аларның өслеген вакытында чистарту һәм юу;

- тәрәзәләрне һәм витриналарны, вывескаларны һәм күрсәткечләрне вакытында юу;

- язулардан, рәсемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән чистарту;

- биналарны, төзелмәләрне һәм корылмаларны техник эксплуатацияләү кагыйдәләрендә һәм нормаларында каралган башка таләпләрне үтәү.

2.1.8. Кышкы вакытта бина хужалары (арендаторлар) түбәләрне кардан, боздан һәм боз савытларынан вакытында чистартуны оештырырга тиеш.

Тышкы суүткәргечле түбәләрне, 30 см дан артык калыңлыктагы кар катламы хасил булмасын өчен, вакыт-вакыт кардан чистартырга кирәк.

Биналарның түбәләрен жәяүлеләр зонасына чыга торган кардан, боздан һәм боз савытларынан чистарту алар барлыкка килгән саен, билгеләнгән нормалар нигезендә куркыныч участокларны алдан киртәләп алып барылырга тиеш.

Биналарның түбәләрен кардан, боздан һәм боз сөңгеләреннән чистартып, аларны тротуарларга агызып ташларга тәүлекнең якты вакытында гына рөхсәт ителә. Калган түбәләрдән, шулай ук яссы түбәләрдән кар эчке ишегалды территорияләренә агызылырга тиеш. Карны агызыр алдыннан кешеләрнең иминлеген тәэмин итә торган сак чаралары үткәргә кирәк. Гомуми файдаланудагы юлларга жыелган һәм юл буена урнаштырылган бина түбәләреннән ташланган кар, боз һәм боз кисәкләре машина юлын жыештыручы зат белән төзелгән шартнамә нигезендә кар чыгару белән бер үк вакытта чыгарыла.

Түбәдән кар төшкәндә агачларның, куакларның, урам электр яктырту һава линияләренең, сузгычларның, реклама конструкцияләренең, светофор объектларының, юл билгеләренең, элементә линияләренең, вывескаларның тулы сакланышын тәэмин итә торган чаралар күрелгә тиеш.

2.1.9. Күпкатлы торак төзелеше территориясен (алга таба текст буенча - йорт яны территориясе) карап тоту идарәче компанияләр тарафыннан «Торак фондын техник эксплуатацияләү кагыйдәләрен һәм нормаларын раслау турында» РФ Дәүләт төзелеше 27.09.2003 № 170 карары белән расланган Торак фондын техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары (алга таба - Торак фондын техник эксплуатацияләү кагыйдәләре һәм нормалары), шулай ук әлеге кагыйдәләр белән.

2.1.10. Йорт яны территориясен карап тотуга:

- даими урып-жыю;

- күзәтү коеларының люкларын һәм рәшәткәләрен, дренажларны, лотокларны, үткәргеч торбаларны ремонтлау һәм чистарту;

- инженерлык челтэрлэренең күзәтү коеларына, янғын сулары белән тәэмин итү чыганаclarына (гидрантларга) тоткарлыксыз керүне тәэмин итү;

- яшелләндерү һәм яшеллекләрне карау;

- кече архитектура формаларын тоту, агымдагы һәм капитал ремонтлау.

2.1.11. Жаваплы затлар тәэмин итәргә тиеш:

- йорт яны территориясен даими жыештыру һәм санитар торышын системалы күзәтү; квартал эчендәге юлларда, тротуарларда, юлларда, юынгычларда, ясалма корылмаларда, кече архитектура формаларында һ.б. житешсезлекләрнең килеп чыгу сәбәпләрен ачыклау максатыннан йорт яны территориясен карап чыгу, аларны бетерү буенча чаралар күрү, ККК өчен жыентыклар урнаштыру, подъездларга керү урыннарында чүп савытлары урнаштыру, эскәмияләрне һәм аларны вакытында чистарту; территорияне сезонлы эксплуатациягә әзерләү, шул исәптән су агымын тәэмин итү өчен канауны юу һәм чистарту, кар эреп беткәннән соң территорияне системалы рәвештә яңгыр челтэренең люкларына һәм коеларына куу, кар эреп беткәннән соң территорияне чистарту һәм башка кирәкле эшләрне башкару; тайгак кишәрлекләрне ком белән эшкәртү, яшеллекләрне үз көчләре белән яисә махсуслаштырылган предприятиеләр; караңгы төшүгә электр яктыртуны һәм аны кабызуны төзек хәлдә тоту;

- рөхсәт итмәүне күзәтергә:

- балконнарны һәм лоджияләрне көнкүреш әйберләре белән тутыру;

- шәһәр юлына чыга торган буш жир кишәрлекләрне киём-салым, киём-салым, келәмнәр һәм башка әйберләр элөп кую;

- транспорт чараларын йорт яны территориясендә юу;

- вак ишегалды корылмаларын үз белдеге белән төзү;

- балконнарны һәм лоджияләрне тиешле рөхсәтне алмыйча һәм билгеләнгән тәртиптә килештермичә яңадан жиһазлау;

- йорт яны территориясен металл ватыклары, төзелеш һәм көнкүреш чүп-чарлары, шлак, көл һәм башка житештерү һәм куллану калдыклары белән тутыру;

- ишегалларына чүп-чар агызу, азык-төлек калдыкларын һәм чүп-чарны ташлау, шулай ук аларны ишегалларында күмөп яисә яндыру;

- биналарның стеналарына төрле сузгычларны, асылмаларны, вывескаларны, күрсәткечләрне (флагштоктарны һәм башка жайланмаларны) беркетү, тиешле рөхсәтсез кондиционерлар һәм иярчен антенналар урнаштыру;

- торақ фондын техник эксплуатацияләү кагыйдәләрендә һәм нормаларында каралган башка таләпләрне үтәү.

2.1.12. Күпкатлы торақ төзелешенең йорт яны территориясендә тыела:

- транспорт чараларын балалар һәм спорт мәйданчыкларында, яшелләндерелгән территорияләрдә, терлекләрне йөртү мәйданчыкларында, хужалык мәйданчыкларында, елның нинди вакытына карамастан, жылылык камераларында, канализация люкларында, трансформатор подстанцияләренең һәм газ бүлү пунктларының (ЗТП, КТП, СТП, БКТП, ГРП, корпус диварыннан 10 метр радиуста) саклау зоналарында урнаштырырга. автомобильләр, жәяүлеләр, ашыгыч хезмәтләр автомашиналары, башка махсус транспортлар, чүп жыю машиналары үтеп керү юлларына, чүп контейнерларына киртәләр.

2.1.13. Йорт яны территориясендә күпкатлы торақ төзү рөхсәт ителми:

1) яфракларны, төрле калдыкларны һәм чүп-чарны яндырырга;

2) киём-салымны, киём-салымны, келәмнәрне һәм башка әйберләрне хужалык мәйданчыгынан читтә элөргә;

3) контейнер мәйданчыкларына керү юлларын томаларга;

4) урамнарның һәм юлларның машина йөрү өлешендә, тротуарларда, газоннарда һәм яшел зоналарда контейнерлар (бункерлар) урнаштырырга;

5) билгеләнгән тәртипне бозып, йорт яны территорияләрен, шул исәптән үтәлми торган юллар яисә үтүләр өчен шлагбаумнарны яисә автомат капкаларны үз белдегең белән киртәләр куярга;

6) үз белдегең белән ишегалды корылмалары һәм бакчалар төзөргә;

7) йорт яны территориясен металл ватыклары, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллары, шлак, көл һәм житештерү һәм куллануның башка калдыклары белән тутырырга, савытларны жыярга һәм сакларга;

8) чүп-чар түгәргә, калдыкларны һәм чүп-чарны ташларга;

9) автотранспорт чараларын түләүле куюны оештырырга;

10) квартал эчендәге юлларны тимер-бетон блоklar, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру юлы белән үз белдегә белән ябарга;

11) автомашиналар юарга, ягулык һәм майлар агызырга, тавыш сигналларын, тормозларны һәм двигательләрне көйләргә;

12) кеше сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эшләр башкарырга;

13) сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләрен, шул исәптән палаткаларны, киоскларны, лекларны, мини-базарларны, павильоннарны, жәйге кафеларны, житештерү объектларын, автомобильләрне, көнкүреш техникасын, аяк киёмнәрен вак ремонтлау предприятиеләрен, шулай ук, кунаклардан тыш, автостоянкаларны урнаштырырга;

14) йорт яны территориясенә ишегалды эчендәге машина юллары буйлап транспортның транзит хәрәкәтен гамәлгә ашырырга;

15) комплектланмаган (төзек булмаган) транспорт чарасын сакларга.

2.1.14. Индивидуаль торак төзелеше территориясен карап тоту жаваплы затлар тарафыннан гамәлдәге кагыйдәләр һәм нормалар, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

2.1.15. Индивидуаль торак төзелеше территорияләрендә шәхси милек хокукларында йортлары булган гражданның:

- киртәләрне йорт биләмәсе читендә урнаштырырга;

- нинди дә булса материалларны йортлар тирәсендәге территорияләрдә тупларга һәм сакларга;

- чүп-чарны, сыек һәм сыек материалларны урамнарны пычратудан саклык чаралары күрмичә ташырга;

- тимер-бетон блоklar, баганалар, киртәләр һәм башка корылмаларны үтеп баручы урамнарга һәм тыкрыкларга урнаштырырга;

- йорт биләмәләрендә һәм аларга якын территорияләрдә яфракларны, төрле калдыкларны һәм чүп-чарны яндырырга;

- карны этеп чыгарырга, чүп-чар ташларга, шлак ташларга, сыек көнкүреш калдыкларын йорт территориясеннән читкә агызырга;

- күмер, савыт-саба, утын, эре габаритлы чүп-чар, төзелеш материалларын йорт биләмәсе территориясеннән читкә жыярга;

- транспорт чараларын йорт биләмәсе артында юарга;

- вак ишегалды корылмалары төзәргә, йорт биләмәсе артында чокырлар ясарга;

- йорт хайваннарын һәм кошларны ветеринария-санитария таләпләренә жавап бирми торган биналарда тоту, билгесез урыннарда йөрү, хайваннарны һәм йорт кошларын урамнарга, күпфатирлы йортлар, парклар территорияләренә чыгару (этләрне борынчыксыз йөртү);

- яшел үсентеләрне зарарларга, шулай ук аларны карап тоту кагыйдәләрен бозарга;

- калдыкларны тиешле булмаган урыннарга чыгарырга;

- көнкүреш һәм башка житештерү калдыкларын елгаларга һәм башка сулыкларга ташларга, суны пычратырга;

- ишегалды һәм аның тирәсендәге территориядән чистартылган кар һәм бозны юлларның һәм юлларның машина йөрү өлешенә чыгарырга яисә күчерәргә;

- Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгының Татарстан Республикасы буенча Баш идарәсе дәүләт янгын күзәтчеләге органнарының территорияль бүлекчәләре белән килештерелгән вәкаләтле органның рөхсәтеннән башка урам юлларында махсус транспортка һәм урып-жыю техникасына керүне кыенлаштыра яисә аңа комачаулый торган киртәләр урнаштырырга, төзекләндерү объектларын, кече архитектура формаларын, яшел утыртмаларны жимерәргә һәм бозарга, территорияне житештерү һәм куллану калдыклары белән пычратырга;

- комплектланмаган (төзек булмаган) транспорт чарасын йорт биләмәсе территориясеннән читтә сакларга;

- коймаларны (коймаларны) төзек булмаган хәлдә тоту;

- авыл хужалыгы, махсус зур йөк машиналары йөртүче техниканы янәшәдәге территориядә сакларга һәм урнаштырырга.

Торак йорт хужалары йорт биләү алдындагы территорияне урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) яисә махсуслаштырылган оешма белән шартнамәләр буенча мөстәкыйль рәвештә (шул исәптән кардан) жыештырырга тиешләр.

2.1.16. Мәгълүмат йорт билгеләрендә, тышкы мәгълүмат чараларында Россия Федерациясенен дәүләт теле һәм Татарстан Республикасының дәүләт телләре турындагы законнар таләпләрен үтәгән килеш урнаштырылырга тиеш. Ике һәм аннан да күбрәк тел кулланылган очракта текстлар эчтәлеге һәм техник бизәлеше буенча бертөрле булырга, дәрәс һәм аңлаешлы итеп башкарылырга тиеш.

2.1.17. Торак билгеләнешендәге территорияләргә төзекләндерү.

Торак билгеләнешендәге территорияләрдә төзекләндерүне нормалаштыру объектлары түбәндәгеләрдән гыйбарәт: жәмәгать пространстволары, торак төзелеше участкалары, балалар бакчалары, мәктәпләр, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау, алар төрле кушылмаларда торак төркемнәр, микрорайоннар, торак районнар формалаштыралар.

2.1.18. Торак билгеләнешендәге территорияләрдә жәмәгать пространстволары жәяүлеләр коммуникацияләре системасы, торак төркемнәргә, микрорайоннарга, торак районнарга хезмәт күрсәтү учреждениеләре участкалары һәм гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр тарафыннан формалаштырыла.

2.1.19. Торак төзелеше участкалары:

2.1.19.1. Торак төзелеше участкаларын төзекләндерүне проектлау йорт яны территориясеннән файдалануның коллектив яисә индивидуаль характерын исәпкә алып башкарыла. Моннан тыш, торак төзелеше кишәрлекләрен тарихи төзелеш составында, төзелеш тыгызлыгы югары булган территорияләрдә, магистральләр буенда, реконструкцияләнгән торган территорияләрдә урнаштырганда төзекләндерү үзенчәлекләре дә исәпкә алына.

2.1.19.2. Йорт яны территориясеннән күмәк файдалана торган торак төзелеше участогы территориясендә (күпфатирлы төзелеш) түбәндәгеләр карала: транспорт юлы (юл йөрү), жәяүлеләр коммуникацияләре (төп, икенчел), мәйданчыклар (мәктәпкәчә яшәтгә балалар уеннары, өлкәннәр ялы өчен, чүп жыю урыннары, кунаклар өчен автостоянкалар урнаштыру), яшелләндерелгән территорияләр.

2.1.19.3. Торак кишәрлекләрен магистраль урамнар буйлап урнаштырганда, аларны урам ягынан тоташ койма белән әйләндереп алу һәм мәйданчыклар (балалар, спорт мәйданчыклары) урнаштыру рөхсәт ителми.

2.1.19.4. Торак төзелеше участкаларының реконструкцияләнгән торган территорияләрендә авыру һәм хәлсезләнгән агачлар алып ташлана, сәламәт агачларны яклау һәм декоратив бизәү, планнан тыш төзелешләр (складлар, сарайлар, стихияле рәвештә барлыкка килгән гаражлар) бетерелә, төзекләндерүнең мораль һәм физик яктан искергән элементлары алыштырыла.

2.1.20. Рекреацион билгеләнештәге территорияләрдә төзекләндерүне нормалаштыру объектлары булып рекреация объектлары - махсус сакланылучы табигать территорияләре зоналары территорияләренең өлешләре: ял итү зоналары, парклар, бакчалар, бульварлар, скверлар тора.

2.1.21. Ял итү зонасы территориясендәге төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: каты юл өслеге, катнаш юллар (газонга батырылган плитка), яшелләндерү, эчә торган фонтаннар, эскәмияләр, урналар, чүп - чар өчен кечкенә контейнерлар, Пляж жиһазлары (кояштан саклану өчен лапаслар, киенү кабиналары), бәдрәф кабиналары.

2.1.22. Ял итү зонасы территориясен башка максатлар өчен (этләрне йөрөп чыгу, уен шәһәрчәкләре, аттракционнар төзү һ.б.) файдалану рөхсәт ителми.

2.1.23. Парклар вакыт-вакыт массакуләм ял итү, күнел ачу, актив һәм тыныч ял итү, өлкәннәр һәм балалар өчен аттракционнар кору өчен каралган.

2.1.24. Күпфункцияле парк территориясендә аллеялар, юллар һәм мәйданчыклар системасын, парк корылмаларын (аттракционнар, беседкалар, павильоннар, бәдрәфләр һ.б.) күз алдында тотарга киңәш ителә.

2.1.25. Күпфункцияле парк территориясендәге төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: төп юлларны һәм мәйданчыкларны (спорт һәм балалар мәйданнарыннан тыш) каты түшәү (плитка түшәү), өслекләрне бер-берсенә тоташтыру элементлары, яшелләндерү, декоратив-гамәли бизәү элементлары, су жайланмалары (сулыклар, фонтаннар), эскәмияләр, урналар һәм чүп өчен кече контейнерлар, койма (тулаем парк, аттракцион зоналары, аерым мәйданчыклар яисә утыртмалар), мәйданчыкларны жиһазлау, урамнарны техник жиһазлау, яктырту жайланмалары, архитектура-декоратив яктырту жайланмалары, парк зонасы яки тулаем парк турында мәгълүмат йөртүчеләр.

2.1.26. Урамнарда, мәйданнарда һәм башка жәмәгать урыннарында пычрану тыела.

2.2. Йорт билгеләренә һәм керү төркемнәренә эчтәлегә

2.2.1. Биналар, корылмалар йорт билгеләре белән жиһазландырылырга тиеш.

2.2.2. Биналар, корылмалар унификацияләнгән (форма, зурлык, төсле чишелеш, шрифт белән язылу) адреслау билгеләре (аншлаглар һәм номер билгеләре), торак йортлар подъездлар һәм фатирлар номерлары күрсәткечләре белән жиһазландырылырга тиеш.

2.2.3. Аншлаглар Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә бер үк зурлыктагы шрифт белән башкарыла.

2.2.4. Аншлагларны урнаштыруга карата гомуми таләпләр булып:

1) урнаштыру урыннарын унификацияләү, урнаштыруның бердәм кагыйдәләрен үтәү;
2) жәяүлеләр һәм транспорт хәрәкәте шартларын, кабул итү дистанцияләрен, биналарның архитектурасын, яктыртылганлыгын, яшел үсентеләрне исәпкә алып яхшы күрү мөмкинлегенә.

2.2.5. Аншлагларны урнаштыру түбәндәге таләпләргә җавап бирергә тиеш:

1) жир өслегеннән биеклегенә - 2,5-3,5 м (заманча төзелгән районнарда - 5 м га кадәр), бина почмагынан 1,0 м дан артмаган ераклыкта;

2) чыгып торган архитектура детальләреннән азат булган фасад участогында урнаштыру;
3) стенканы вертикаль күчәргә, фасадның архитектура эгъзаларына бәйләү;
4) күрше фасадларда билгеләр урнаштыруның бердәм вертикаль тамгасы;
5) тышкы каплаучы объектларның (агачларның, корылмаларның) булмавы;
6) урам исемнәре язылган күрсәткечләр чатларда урнашкан биналарның ике ягындагы диварларына куела;

7) урам чатында элекке юл чатына чыга торган йортларга күрсәткечләр куела.

2.2.6. Номер билгеләре урнаштырылырга тиеш:

1) төп фасадта-фасадның уң ягындагы простенкада;
2) транспорт хәрәкәте бер яклы булган урамнарда-фасадның транспорт хәрәкәте юнәлеше буенча якын ягында;

3) төп керү урынында - уң яктан яисә уем өстендә;

4) ишегалды фасадларында - квартал эчендәге юл ягынан стенада;

5) сәнәгать предприятиеләре коймаларында һәм корпусларында - төп керү урынынан, керү урынынан уң якта.

2.2.7. Подъездларның һәм фатирларның номерлары күрсәткечләре ишек уемы өстендә яки ишек уемын тутыру импостында (горизонталь табличка) яки ишек уемынан уң якта 2,0 - 2,5 м биеклектә урнаштырыла (вертикаль күрсәткеч).

2.2.8. Аншлаглар һәм номер билгеләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Аншлагларның һәм номер билгеләренә чисталыгы һәм төзеклегенә өчен биналарны карап тоту өчен җаваплы затлар җаваплы.

2.2.9. Флагштокларны билгеләнгән тәртиптә расланган проект буенча йортның фасадына куярга кирәк.

2.2.10. Янғын гидрантларының урнашу күрсәткечләрен, полигонометрик билгеләрен, геодезия билгеләренә урнашу күрсәткечләрен биналар, камералар, магистральләр һәм суүткәргеч һәм канализация челтәрләре коеларының цокольләренә урнаштырырга кирәк.

2.2.11. Югарыда күрсәтелгән билгеләренә сакланышы һәм төзеклегенә өчен аларны

билгелэгэн оешмалар жаваплы.

2.2.12. Рөхсәт ителми:

1) чыгып торган вывескаларны, консольларне, шулай ук аны кабул итүне кыенлаштыра торган объектларны номер билгесе янында урнаштыру;

2) номер билгеләрен һәм күрсәткечләрне фасадның чыгып торган элементлары янында яисә фасадның тирәнәйтелгән участокларында, декор элементларында, кәрнизләрдә, капкаларда урнаштыру;

3) аншлагларны билгеләнгән урыннан иреккә күчерү.

2.2.13. Биналарның, корылмаларның керү урыннарында яктырту жайланмалары, түбә (козырек), өслекне тоташтыру элементлары (баскычлар һ.б.), инвалидларны һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәрен йөртү өчен жайланмалар һәм жайланмалар (пандуслар, култыкшалар һ. б.) урнаштырырга кирәк.

2.2.14. Керү төркемнәрен проектлаганда, биналарның, корылмаларның фасадларын янартканда, үзгәрткәндә рөхсәт ителми:

1) фасадның гамәлдәге декоратив, архитектура һәм сәнгать элементларын керү төркем элементлары, яңа бизәкләү һәм реклама белән ябу;

2) подвалга һәм цоколь этажга, идән дәрәжәсе жир дәрәжәсеннән 1,2 м дан югарырак урнашкан бүлмәләргә гомуми файдалану территориясенә чыга торган фасадларда керүләр төзү;

3) жәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулый торган терәк элементлар (колонналар, терәкләр һ. б.) төзү;

4) бинаның бөтен фасадының комплекслы чишелешен исәпкә алып, проект документациясен эшләмичә ике һәм аннан да күбрәк керү юлларын (булганнарын исәпкә алып) төзү;

5) тротуар зонасында жиңел конструкцияләрдән (баскычлар, пандуслар, болдырлар, яшелләндерү) керү төркем элементларын янәшәдәге тротуарга тротуарның минималь норматив киңлегә булган урам-юл челтәре тротуарлары зонасында 0,5 м дан артыграк урнаштыру;

6) жиңел конструкцияләрдән керү төркемнәрен Кызыл сызыклардан читтә 1,5 м дан артыграк урнаштыру;

7) керү төркем күпфатирлы йорттагы урыннар милекчеләренә ризалыгын алмыйча күпфатирлы йортта урнаштыру;

8) Торак урын милекчесенә ризалыгын алмыйча керү төркем урнаштыру өчен балконнан файдалану.

2.3. Сервис объектларын карап тоту

2.3.1. Сервис объектлары территорияләрен карап тоту мондый объектларның хужасы (милекчесе) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2.3.2. Юл бие сервисы объектлары территорияләрен төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегә үз эченә алырга тиеш:

- уңайлы хәрәкәт итү өчен каты өслек;

- территорияне яктырту, архитектура, декоратив яктырту;

- бәдрәф кабиналары урнаштыру һәм карап тоту таләпләрен үтәгән;

- чүп савытлары һәм кече контейнерлар;

- яшелләндерү (газоннар, чәчәкләр) һәм яшелләндерү участкаларын яклау элементлары (киртәләр).

2.3.3. Сервис объектларын һәм аларга якин территорияләрен урнаштыру һәм карап тоту таләпләренә:

- сервис объектларына керү-чыгу юллары, керү юллары күчеш-тизлек полосалары белән жиһазландырылырга тиеш;

- сервис объектларының күчеш-тизлек полосалары һәм территорияләре тышкы яктырту белән жиһазландырылырга тиеш;

- хәрәкәткә хезмәт күрсәтү корылмасы майданчыгына чыгу юллары юлдан су агызу системасына бәйләнгән буй су агызу юлы тәмин ителерлек итеп төзелергә тиеш (чыгу юллары

астына су үткөрү торбалары салынырга тиеш);

- хэрәкәткә хезмәт күрсәтү корылмасы майданчыгының һәм аңа таба чыгу юлларынын буй авышлыгы юлның капма-каршы ягына юнәлдерелергә тиеш. Түгәрәкләнү радиустары чикләрендә ул 20% булырга тиеш;

- майданчык һәм аңа чыгу юллары автомобиль юлы белән бертигез тотрыклы камилләштерелгән катламга ия булырга тиеш;

- «ГОСТ Р 52289-2019 таләпләре нигезендә юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары булу. Россия Федерациясенә Милли стандарты. Юл хәрәкәтен оештыруның техник чаралары. Юл билгеләрен, билгеләрен, светофорларны, юл киртәләрен һәм юнәлеш бирүче жайланмаларны куллану кагыйдәләре», Росстандартның 20.12.2019 № 1425-ст Боерыгы белән расланган;

- эксплуатацияләү һәм тоту процессында сервис объекты территориясендәге житешсезлекләренә бетерү «ГОСТ Р 59292-2021. Россия Федерациясенә Милли стандарты. Гомуми файдаланудагы автомобиль юллары. Жәйге тоту дәрәжәсенә таләпләр. Баяләү критерийлары һәм контроль методлары", утв. һәм Росстандартның 15.01.2021 № 6-ст Боерыгы белән гамәлгә кертелгән, һәм «ГОСТ Р 59434-2021. Россия Федерациясенә Милли стандарты. Гомуми файдаланудагы автомобиль юллары. Кышкы тоту дәрәжәсенә таләпләр. Баяләү критерийлары һәм контроль методлары", утв. һәм Росстандартның 20.04.2021 N 229-ст Боерыгы белән гамәлгә кертелгән;

- функциональ билгеләнеш буенча хәрәкәткә хезмәт күрсәтү корылмасы территориясендә, шул исәптән, санитария-гигиена зонасы булырга тиеш;

- тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан каралган булырга һәм бирелгән техник шартларга туры китереп файдаланылырга тиеш;

- «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 24.11.1995 № 181-ФЗ Федераль законы нигезендә юл бие сервисы объектларында транспорт чараларын кую урыннарында инвалидлар идарә итә торган транспорт чараларын бушлай кую өчен урыннар бирелергә тиеш.

2.4. Актүбә ш. т. п. территорияләрен жыештыруны оештыру

2.4.1. Шәһәр жирлегенә бөтен территориясә һәм анда урнашкан барлык биналар (торак йортларны да кертеп) һәм корылмалар (алга таба - биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, карап тотылырга һәм жыештырылырга тиеш.

2.4.2. Гомуми файдаланудагы территорияләренә, шул исәптән майданнар, урамнар, юллар, жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, пляжлар, башка объектлар биләгән жир кишәрлекләрен карап тотуны һәм жыештыруны шәһәр жирлеге оештыра.

2.4.3. Физик, вазыйфай һәм юридик затларга, аларның оештыру-хокукый рәвешләренә карамастан, үзләре булган һәм эшчәнлек алып барган урын территориясендә, милек хокукындагы, башка әйбер хокукындагы йә мәжбүри хокуктагы жир кишәрлегендә (алга таба - жир кишәрлекләренә хокук ияләре), шулай ук гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә биналарда, корылмаларда чисталык сакларга һәм тәртип сакларга кирәк;

- территорияне кардан чүп-чардан (чүп үләнәнән) вакытында жыештырырга, йорт түбәләрен кардан һәм боз сөякләренән чистартырга, чәчәкләр, чәчәк түтәлләре утыртуны оештырырга;

- янәшәдәге яшелләндерелгән территорияләрдә стихияле оештырылган автостоянкаларга юл куймаска;

- янәшәдәге территориядә туплауга (техник жиһазлар, төзелеш материаллары, кар һ.б.) юл куймаска;

- жыелган карны кырып алуға һәм күрше территорияләргә этеп чыгаруға юл куймаска.

2.4.4. Бина, корылма милек хокукында яисә башка әйбер йә мәжбүри хокукта берничә затныкы булган очракта, жыештырылырга тиешле территория күчәмсез мөлкәт объектына милек хокукындагы яисә башка хокукның өлешенә пропорциональ рәвештә билгеләнә.

2.4.5. Жир кишәрлеге территориясендә төрле затларга караган берничә бина, корылма булган очракта, территорияне карап тоту һәм жыештыру чикләре яктарның килешүе белән билгеләнергә мөмкин. Килешү булмаганда, жыештырылырга тиешле территория барлык

биналарның, корылмаларның милекчеләре яисә башка хужалары арасында тигез өлешләрдә билгеләнә. Физик яисә юридик зат биләгән жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, биләгән жир кишәрлегенә фактта барлыкка килгән чиге буенча территория, шулай ук аның тирәсендәге территория жыештырылырга тиеш.

2.4.6. Шәһәр жирлеге территориясенә тиешле санитар торышын тәэмин итү, әйләнә-тирә мохитне шәһәр жирлеге территориясенә пычратудан саклау һәм яклау чараларын гамәлгә ашыру максатларында аларны жыештыру һәм санитар карап тоту өчен шәһәр жирлеге жирле үзидарә органы белән килешү буенча хужалык итүче субъектларга янәшәдәге яисә беркетелгән территорияләр буларак беркетелә.

2.4.7. Жаваплы затлар урып-жыю эшләрен башкаралар һәм янәшәдәге территорияләрне карап тоту буенча комплекслы чаралар башкаралар:

1) озынлыкка - жир кишәрлегенә, бинаның, корылманың, койманың, төзелеш мәйданчыгының, сәүдә объектларының һәм башка объектларның бөтен территориясә буйлап;

2) киңлегенә-урамның машина үтә торган өлешендәге бордюр полосасына кадәр.

2.4.8. Жаваплы затлар тротуарларны жыештыралар һәм аларны карап тоту һәм жыештыру буенча комплекслы чаралар башкаралар:

1) урамнар һәм машина юллары буйлап урнашкан яисә машина йөрү өлешеннән киңлегә 3 метрдан артмаган газон белән аерылган һәм подъездлардан турыдан-туры чыгу юллары булмаган торак һәм административ биналар-машина йөрү өлешен жыештыру һәм карап тоту өчен жаваплы затларга йөкләнә;

2) инженерлык корылмаларына һәм баскычларга тоташкан-әлеге территорияләрне жыештыру өчен беркетелгән жаваплы затларга йөкләнә;

3) машина йөрү өлешеннән һәм машина йөрү урыннарыннан 3 метрдан артыграк газон белән аерылган һәм торак биналар подъездларыннан, ишегалды территорияләреннән, ишегалды һәм башка чыгу урыннарыннан, шулай ук йорт биләмәләре территориясендә урнашкан жәяүлеләр юлларыннан турыдан - туры чыгу урыннары булган әлеге йорт биләмәләре идарәсендә булган затларга йөкләнә.

2.4.9. Жир кишәрлекләрен жыештыру, чистарту һәм санитар карап тоту эшләрен башкару бурычлары барлык оештыру-хокукый рәвештәге оешмаларга, шулай ук торак йортлар хужаларына түбәндәге тәртиптә йөкләнә:

1) күпкатлы торак төзелеше-торак урыннар милекчеләре исеменнән торак фонды белән идарә итүне гамәлгә ашыручы идарәче оешмаларга йөкләнә. Әгәр күпкатлы торак төзелешенә ишегалды территориясендә торак фонды белән идарә итүне гамәлгә ашыручы берничә идарәче (хезмәт күрсәтүче) оешма булса, карап тоту һәм жыештыру эшләрен оештыру һәр идарәче (хезмәт күрсәтүче) оешманың торак йортларының торак мәйданына пропорциональ рәвештә якларның килешүе белән билгеләнә. Идарәче оешмалар күпфатирлы йортларның йорт яны территориясен, шулай ук күпфатирлы йорт территориясә алдында төп фасад ягыннан тротуарга кадәр, тротуар булмаган очракта урамның машина йөрү өлешенә кадәр жыештыруны тәэмин итәләр;

2) социаль өлкә учреждениеләре (мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, мәдәният, сәламәтлек саклау, физкультура һәм спорт учреждениеләре) - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр. Гомумбоселк өмәсен үткәргәндә һәм шәхси инициатива белән учреждение территориясә алдында төп фасад ягыннан урамның машина йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта), башка яклардан 30 м радиуста жыештыру эшләрен башкарырга хокуклы;

3) барлык милек рәвешләрендәге сәнәгать предприятиеләре һәм оешмалары - аларга керү юллары, тротуарлар, аларга якын коймалар, санитар-яклау зоналары. Предприятиеләрнең санитар-яклау зоналары гамәлдәге санитария кагыйдәләре һәм нормалары таләпләре нигезендә билгеләнә;

4) төзелеш оешмалары - гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә төзелеш мәйданчыклары территорияләре;

5) торак йортлар хужалары - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр (йә жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта жир кишәрлегенә факттагы барлыкка килгән чиге буенча):

- тирә-яктагы территорияне мөстәкыйль жыеп алырга һәм тышкы чикләрдән 5 метр ераклыкта һәм жир кишәрлеге озынлыгында үләнне чабарга;

- урынның тышкы чигеннән алып урамның машина үтә торган өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта) 10 метр ераклыкта янәшәдәге территориядә үләнне мөстәкыйль жыеп алу һәм чаптыру һәм үләнне чаптыру;

- кишәрлек чикләреннән 10 метр радиуста янәшәдәге территориядә үләнне мөстәкыйль жыярга һәм чаптырырга;

б) автомобиль юлына бүлеп бирелгән полоса чикләрендә һәм башка жир кишәрлекләрендә урнашкан сыек һәм газсыман ягулыклы автозаправка станцияләре, автомобиль юу постлары, транспорт чараларына техник хезмәт күрсәтү станцияләре (автосервис, шиномонтаж һ.б.) участок чикләреннән машина йөрү өлешенә кадәр 10 метр радиуста янәшәдәге территориядә үләнне мөстәкыйль жыеп алырга һәм чабарга тиеш автомобиль юллары һәм машина юлларына кадәр һәм аларга керү юллары;

7) гражданнарның коммерциягә карамаган бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача берләшмәләре жәмгыятьнең бирелгән жир кишәрлеге территориясендә кишәрлек чикләреннән 5 метр радиуста янәшәдәге территориядә үләнне мөстәкыйль жыеп алырга һәм чабарга тиеш;

8) күмү урыннары-күмү өчен бирелгән жир кишәрлеге чигендә;

9) автовокзалларда, базарларда, паркларда, ял итү зоналарында, мәгариф, сәламәтлек саклау учреждениеләрендә һәм гражданнар күпләп була торган башка урыннарда, урамнарда, торак йортларның подъездларында, шәһәр пассажир транспорты тукталышларында, сәүдә объектларына керү урыннарында урналар урнаштырылырга тиеш. Урналарны объектларның милекчеләре һәм арендаторлары билгели. Урналар түбәндәге төрлө урнаштырыла: бер-берсеннән 40 метрдан да артык булмаган ераклыкта-жанлы урамнарда, базарларда, вокзалларда һәм гражданнар күпләп була торган башка урыннарда; 100 метрга кадәр ераклыкта-башка урамнарда, ишегалларында, паркларда һәм башка территорияләрдә, кимендә икесе – шәһәр пассажир транспорты тукталышларында.

Урналарны тутыруга карап чистарту объектларның милекчеләре һәм арендаторлары тарафыннан үз көчләре белән яисә жыештыручы оешма белән килешү нигезендә башкарыла. Шәһәр пассажир транспортының тукталыш павильоннарында урнашкан урналар тукталышларны жыештыручы оешмалар тарафыннан, ә сәүдә объектлары янында урнаштырылган урналар сәүдә оешмалары тарафыннан чистартыла һәм юыла. Урналар елга бер тапкыр (апрель - май), шулай ук кирәк булган саен буыла.

2.4.10. Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын карап тоту һәм жыештыру муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча элеге төр эшләрне башкаруга конкурста жиңгән махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2.4.11. Автомобиль юлларының юл буенда яисә алар янында урнашкан сервис объектлары (кибетләр, кафелар, кунакханәләр, АЗСлар, СТО, ял майданчыклары һ.б.) өчен бүленгән территорияләрне карап тоту һәм жыештыру мондый объектларның хужасы (милекчесе) тарафыннан башкарыла.

2.4.12. Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм карау:

1) бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә-жир кишәрлегенә милекчеләре яисә башка хокук ияләре;

2) гомуми файдаланудагы яшелләнделгән территорияләр чикләрендә-вәкаләтле орган йә муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча шушы эшләрне башкаруга конкурста жиңгән махсуслаштырылган оешма;

3) чикләнгән файдаланудагы (предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр) һәм махсус билгеләнештәге (санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) яшелләнделгән территорияләр чикләрендә-элегә объектларның хужалары;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә-күпфатирлы йортлардагы торак урыннар милекчеләре яисә, фактта төзекләндерү элементлары булган ишегалды территориясен дә кертеп, идарәче оешмалар (балалар һәм башка майданчыклар, рекреацион әһәмияттәге зоналар, транспорт чараларын саклау һәм кую урыннары);

5) жир өсте коммуникацияләренә, шул исәптән электр челтәрләренә, яктырту челтәрләренә, радиолинияләренә саклау зоналарында - күрсәтелгән коммуникацияләр

хужалары;

б) жир асты коммуникацияләрнен саклау зоналарында (әгәр урнаштыру рөхсәт ителгән булса) - күрсәтелгән коммуникацияләрнен хужалары.

2.4.13. Урамнардан һәм юллардан жир асты суларын һәм жир өсте суларын агызу өчен билгеләнгән кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын жыештыру һәм чистарту, яңгыр канализациясе коллекторларын һәм яңгыр кабул итү коеларын чистарту аларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

2.4.14. Шәһәр жәмәгать транспортының диспетчерлык пунктлары территорияләрен, борылыш майданчыкларын карап тоту һәм жыештыру пассажир транспортын эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

2.4.15. Жәмәгать транспортын көтү павильоннарын карап тоту һәм жыештыру махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан тәэмин ителә.

2.4.16. Жәмәгать бәдрәфләрнен урнаштыру һәм карап тоту тәртибе гамәлдәге законнар, санитария кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә билгеләнә. Бәдрәфләрнен санитар һәм техник торышы өчен җаваплылыкны аларның милекчеләре, хужалары, арендаторлары яки алар хезмәт күрсәтә торган махсуслаштырылган оешмалар йөртә.

2.4.17. Төзекләндерү, жыештыру һәм карап тоту эшләрен башкару ешлыгы, объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып, заказ бирүче тарафыннан билгеләнә.

2.4.18. Вәкаләтле органнар поселок территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне карап тоту һәм жыештыру эшләренә билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә башкарылуын тикшереп торалар.

2.4.19. Урамнарны, майданнарны, тротуар газоннары булган тротуарларны, аларга якин территорияләр белән ишегалларын, скверларны, базарны, буш жир кишәрлекләрен жыештыру алар карамагындагы сәнәгать предприятиеләре, оешмалар, учреждениеләр, йорт хужалары, арендаторлар һәм төзүчеләр тарафыннан башкарыла.

2.4.20. Предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар, шулай ук торақ йортларның индивидуаль хужалары янәшәдәге территорияне - аларның участогы чикләре чикләрендә, урам, майдан, тыкрык, юл уртасына кадәр киньлектә, ә берьяклы төзелеш вакытында - Актүбә ш.т.п. Башкарма комитеты билгеләгән чикләрдә пычратмаска тиеш.

2.4.21. Әгәр жир кишәрлеген арендау, жир кишәрлегенән түләүсез вакытлыча файдалану, гомерлек мирас итеп биләү шартнамәләрендә, башка шартнамәләрдә башкасы билгеләнмәгән булса, янәшәдәге территорияләрнен чикләре билгеләнә:

- ике яклы төзелешле урамнарда - биләгән участокның озынлыгы буйлап, киньлеге буйлап - магистраль тротуарга кадәр, тротуар булмаганда - урамның машина йөри торган өлешендәге бордюр полосасына кадәр;

- берьяклы төзелешле урамнарда биләгән участокның озынлыгы буенча, ә киньлеге буенча урамның бөтен киньлегенә, машина йөрү өлешенә кадәр;

- юлларда, сәнәгать оешмаларына, шулай ук торақ микрорайоннарда, карьерларга, гаражларга, складларга һәм жир кишәрлекләренә керү юлларында - 10 метрлы яшел зонаны да кертеп, юлның бөтен озынлыгы буйлап;

- төзелеш майданчыкларында - бөтен периметр буйлап төзелеш киртәсеннән кимендә 15 метр территория;

- сәүдә, жәмәгать туклануы һәм халыкка көнкүреш хезмәте күрсәтүнен капиталы булмаган объектлары өчен-кимендә 10 метр радиуста;

- индивидуаль торақ йортлар янына йортның алгы ягының бөтен киньлеге буйлап машина йөрү өлешенә кадәр, әмма 5 метрдан да артмаска тиеш.

2.4.22. Объектларны чисталыкта тоту һәм санитария тәртибен саклау өчен җаваплы дип расларга:

а) күпфатирлы йортлар, аларга якин тротуарлар һәм газоннар участогында-идарәче компанияләр;

б) предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар - предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, уку йортлары җитәкчеләре участокларында;

в) гражданның шәхси милек хокукындагы йортлары территориясендә-йортлар

хужаларында;

г) урамнарда, майданнарда, скверлар, газоннар һәм башка яшел зоналар территорияләрендә - яшел зоналар үз карамагында булган учреждениеләр житәкчеләре;

д) төзелешкә бирелгән территорияләрдә-элегә жир кишәрлекләре бирелгән предприятиеләр, оешмалар житәкчеләре, гражданныр;

е) павильоннар, киосклар, леклар янындагы территорияләрдә кимендә 5 метр ераклыкта-милек рәвешләренә карамастан, сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләре житәкчеләре;

ж) калдыкларны бетерү, майданчыкларны, чүп жыю урыннарын һәм аларга якын участокларны санитар карап тоту өчен жаваплылык-идарәче компанияләр;

з) чүп савытларын карап тоту өчен урып-жыюны гамәлгә ашыручы оешмалар, предприятиеләр һәм учреждениеләр жаваплы;

и) шәһәр жирлегә территориясенә санитар торышын тикшереп торуну шәһәр жирлегә жирле үзидарә органы житәкчәсе тәэмин итә.

2.4.23. Урнаштыру һәм эксплуатацияләү өчен бүлеп бирелгән территорияләрне, газ, суүткәргеч һәм жылылык челтәрләрен жыештыруны һәм чистартуны күрсәтелгән челтәрләрне эксплуатацияләүче оешмаларның көчә һәм чаралары белән, норматив кагыйдәләр нигезендә, электр тапшыру линияләрен башкарырга.

2.4.24. Шәһәр жирлегенә жирле үзидарә органнары ихтыяж булган саен шәһәр жирлегә территориясен жыештыру, төзекләндерү һәм яшелләндерү эшләрен башкару өчен гражданнырны ирекле нигездә жәлеп итә алалар.

Шәһәр жирлегә территориясен жыештыру, төзекләндерү һәм яшелләндерү эшләрен башкаруга гражданнырны жәлеп итү шәһәр жирлегә жирле үзидарә органының хокукый акты нигезендә гамәлгә ашырыла.

2.5. Санитария көнен оештыру һәм үткәрү

2.5.1. Һәр жирдә урып-жыюны уздыру өчен жирлекнең хокукый акты нигезендә бердәм санитария көне билгеләнә.

2.6. Кышкы жыештыру

2.6.1. 1 ноябрьдән 15 апрельгә кадәр кышкы жыештыру эшләре бара, анда карны жыештыру һәм себерү, кар һәм бозны чуку, юл өслекләрен, тротуарларны һәм ишегалларын бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртү күздә тотыла. Бу эшләр жәмәгать транспорты йөрүен һәм жәяүлеләр йөрүен тәэмин итәрлек итеп башкарылырга тиеш.

2.6.2. Түбәләрне кардан чистарту, кәрнизләрдә, түбәләрдә һәм суүткәргеч торбалардагы шешләрне бетерү бина һәм корылма хужалары һәм арендаторлары көчә һәм чаралары белән системалы рәвештә, жәяүлеләр белән булган бәхетсезлек очраklarын булдырмас өчен, һава челтәрләренә, яктырткычларга һәм яшел үсентеләргә зыян килмәсен өчен, саклык чараларын мәжбүри үтәү белән башкарылырга тиеш.

2.6.3. Урамнарда механикалаштырылган сибү бу максатлар өчен рөхсәт ителгән материаллар белән планлы рәвештә башкарыла.

2.6.4. Тротуарларга тоз сибү тыела.

2.6.5. Бозлавык вакытында территория хужаларына тротуарларга, жәяүлеләр юлларына ком сибәргә, аларны хәрәкәт өчен куркынычсыз хәлдә тотуну тәэмин итәргә кирәк.

2.6.6. Паркларда, урман паркларында, бакчаларда, скверларда, бульварларда һәм башка яшел зоналарда, квартал эчендәге машина юлларында, ишегалды территорияләрендә һәм торак йортлар, биналар түбәләреннән юлларны жыештырганда химик реагентлар булмаган карны вакытлыча жыю рөхсәт ителә, бу исә, яшел үсентеләр сакланып калган очракта, автотранспортның ирекле йөрүенә һәм жәяүлеләр хәрәкәтенә комачауламый.

2.6.7. Кар махсус әзерләнгән майданчыкларга чыгарылырга тиеш. Карны вакытлыча жыю урыннарын оештыру өчен жир кишәрлекләре, тиешле санитар-эпидемиологик күзәтчелек органнары һәм башка вәкаләтле органнар белән килештереп, шәһәр жирлегенә норматив акты белән билгеләнә.

Карны вакытлыча тоту өчен контрольсез урыннар төзү тыела.

Кар эрегәннән соң карны вакытлыча жыю урыннары, кар массаларын чыгаручы оешмаларны жәлеп итеп, жир законнары нормалары нигезендә китерелә.

2.6.8. Кышкы чорда юлларны жыештыру жәяүлеләр һәм транспорт чараларының нормаль хәрәкәтен тәмин итәргә тиеш.

2.6.9. Кышкы чорда юлларны жыештыру машина юлларын, шәһәр транспортының тукталышларын һәм тукталыш платформаларын кардан һәм боздан чистартуны, себерүне, карны валларга күчәрүне һәм карны чыгаруны үз эченә ала.

2.6.10. Юлларның, тротуарларның, парковкаларның (парковка кесәләренә), тукталышларның һәм тукталыш платформаларының кар капламы урнаштырылганнан бирле даими рәвештә жыештырылырга тиеш.

2.6.11. Юлларның машина йөрү өлешен механикалаштырылган ысул белән (урып-жыю техникасы комплекслары белән) жыештырганда һәм кар өемнәре ясалганда валларны жәяүлеләр кичү урыннарында, парковкалар (парковка кесәләре), шәһәр транспортының тукталышлары һәм тукталыш платформалары, машина юллары алдыннан күчерергә кирәк.

2.6.12. Кар яуган вакытта юлларның машина йөри торган өлешеннән кар жыю беренче чиратта гомумшәһәр әһәмиятендәге магистраль урамнардан башкарыла.

2.6.13. Юлларны жыештырганда тышкы яктырту баганаларының, терәк калканнарының, идарә итү шкафларының, ясалма тигезсезлекләренә һәм башка корылмаларның, агачларның, куакларның сакланышын, шулай ук машина юлы буйлап механикалаштырылган кар жыештырганда яшел утыртмаларның сакланышын тәмин итәргә кирәк.

2.7. Жәйге жыештыру

2.7.1. 16 апрельдән 31 октябргә кадәр жәйге жыештыру билгеләнә, ул юл өслекләрен һәм тротуарларны себерүне, жәмәгать транспорты тукталышларын жыештыруны, чүп-чарны һәм туфракны төяүне һәм чыгаруны күздә тотат.

2.7.2. Урамнарның йөрү өлеше, тукталыш майданчыклары, ишегаллары карамагында булган предприятиеләр һәм оешмалар атнага кимендә бер тапкыр юалар һәм жыештыралар.

2.7.3. Явым-төшем булмаган чорда урамнарны механикалаштырылган жыештыру һәм дымландырмыйча себерү тыела.

2.7.4. Юл өслеген, күчәр һәм резерв полосаларын, урамнарны һәм машина юлларын себерү көндөзгә вакытта (8.00 дән 21.00 гә кадәр), ә интенсив транспорт хәрәкәте булган урамнарны төнлә дымландырып башкарыла.

2.7.5. Майданнарның, урамнарның һәм машина юлларының юл өслеген юу технологик киңәшләр нигезендә төнлә (23.00 сәгатътән 7.00 сәгатъкә кадәр) яки көндөз башкарыла.

2.7.6. Юлны юганда тротуарларга, газоннарга, утырту майданчыкларына, шәһәр пассажир транспорты тукталышлары павильоннарына, якин урнашкан биналарның фасадларына, сәүдә объектларына һәм башкаларга смета һәм чүп-чарны агызу рөхсәт ителми.

2.7.7. Юл өлеше һәртөрле пычранудан тулысынча чистартылырга тиеш. Жәйге салу линияләре белән билгеләнгән ось, резерв полосалар даими рәвештә комнан һәм төрле вак чүп-чардан чистартылырга тиеш. Махсулаштырылган машиналарның эш циклары арасында барлыкка килә торган пычрануларның рөхсәт ителә торган күләме.

2.7.8. Тротуарлар һәм аларда урнашкан пассажир транспорты тукталышларының утырту майданчыклары туфрак-комнан, төрле чүп-чардан тулысынча чистартылырга һәм юылырга тиеш. Аерым зур булмаган ком һәм вак чүп-чар белән пычрану рөхсәт ителә, алар урып-жыю циклары арасында барлыкка килергә мөмкин.

2.7.9. Юл кырыйлары эре габаритлы һәм башка чүп-чардан чистартылырга тиеш.

2.7.10. Шоссе юлларының аркылы профиле булган юлларга бүленгән полосада үлән капламының биеклеге 10 - 15 см дан артмаска тиеш полосаны төрле чүп-чар белән чүпләргә ярамый.

2.7.11. Яфрактар коелган чорда беркетелгән территорияләргә жыештыру өчен җаваплы оешмалар коелган яфрактарны урамнар һәм магистральләр, ишегалды территорияләргә буендагы газоннарда жыялар һәм чыгаралар. Агачларның һәм куакларның комлевой өлешенә яфрактарны жыю тыела, моңа жылылык сөюче үсемлекләргә жылыту очрактары керми.

2.8. Урам сәүдәсен оештыру

2.8.1. Актүбә ш.т.п. территориясендә стационар булмаган сәүдә объектларын урнаштыру схемасы белән билгеләнгән урыннарда торглар үткөрү нәтижеләре буенча законнар нигезендә урам сәүдәсе, шул исәптән сезонлы сәүдә сәүдәсе рөхсәт ителә.

2.8.2. Тараны, сәнәгать товарларын һәм башка сәүдә әйберләрен тротуарларга, газоннарга, юлларга урнаштырырга һәм жыярга ярамый. Сезонлы сәүдә тәмамланганнан соң урамнарда, скверларда һәм башка урыннарда күчмә арбалар, лотоклар, башка сәүдә жиһазлары калдырырга ярамый.

2.8.3. Сәүдә киосклары, павильоннар, гаражлар һәм башка хужалык-көнкүреш объектларын үз белдеген белән урнаштыру, шулай ук аларны жимерү йә күчерү турындагы таләпләрне үтәмәү рөхсәт ителми.

2.8.4. Биналар, корылмалар, павильоннар, киосклар, палаткалар янына проектта каралмаган төрле янкормалар, козыреклар, түбәләр, тәрәзә капкачлары торгызу рөхсәт ителми.

2.8.5. Кибетләр, киосклар, палаткалар, вак ваклап сату павильоннары янында товар савытларын һәм запасларын тупларга, шулай ук аларга якин территорияләргә туплау өчен файдаланырга ярамый. Урамнарда, мәйданнарда һәм бу максатлар өчен бүленмәгән башка урыннарда яшелчә, жиләк-жимеш, терлекчелек продуктлары, балык (яңа, ысланган, тозлы), көнбагыш, сәнәгать һәм хужалык товарлары белән сәүдә итү тыела.

2.9. Кечеләрне төзү, урнаштыру һәм тоту яктыртуның архитектура формалары, вывескалар, яктылык рекламалары, реклама конструкцияләре

2.9.1. Кече архитектура формаларын һәм тышкы төзекләндерү элементларын - киосклар, павильоннар, палаткалар, сезонлы базарлар, коймалар, коймалар, газон киртәләре, автобус тукталышларында павильоннар, стендлар, газеталар өчен щитлар, афишалар һәм белдерүләр, урамнарны яктырту фонарьлары, терәкләр һәм баганалар - шәһәр жирлегенәң жирле үзидарә органы белән килештереп урнаштыру рөхсәт ителә.

2.9.2. Реклама конструкцияләре һәм тышкы мәгълүмат чаралары билгеләнгән урыннарда урнаштырылырга һәм тиешле хәлдә тотылырга тиеш. Аларны карап тоту бурычы хужалары булган юридик затларга һәм шәхси эшмәкәрләргә йөкләнә.

2.9.3. Реклама, афишалар, плакатлар, белдерүләр, листовкалар билгесез урыннарда, бина диварларында, баганаларда һәм бу максатлар өчен каралмаган башка әйберләрдә урнаштыру тыела.

2.9.4. Реклама конструкцияләреннән 5 метр радиуста аерым реклама конструкцияләренә якин территорияләргә жыештыру эшләрен оештыру һәм башкару өчен җаваплылык реклама таратучыларга һәм реклама таратучылар акчалары хисабына килешү буенча жыештыручы оешмаларга йөкләнә.

2.9.5. Шәһәр жирлеге территориясендә мәгълүмат һәм басма продукцияне (листовкалар, белдерүләр, афишалар һәм башка төрле продукцияне эзерләү ысулына һәм файдаланыла торган материалларга бәйсез рәвештә) киртәләргә, коймаларга, биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның фасадларына, аерым торган терәкләргә (яктырту, контакт челтәре һ.б.), агачларга һәм шушы максатлар өчен билгеләнмәгән агачларга язулар ясау, ябыштыру һәм элпкү тыела. конструкцияләр.

2.9.6. Шәһәр жирлеге территориясендә:

- вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән рөхсәтне алмыйча реклама конструкцияләрен урнаштырырга;

- тышкы мәгълүмат чараларын вәкаләтле орган (Азнакай муниципаль районы Башкарма комитетының архитектура һәм инфраструктура үсеше бүлеге) белән килештермичә урнаштырырга;

- газоннарга һәм яшелләндерелгән территорияләргә, тротуарларга һәм жәяүлеләр юлларына кереп, реклама конструкцияләрендәгә сурәتلәрне (плакатларны) алыштырырга;

- килештерелгән дизайн-проекттан читкә тайпылып реклама конструкцияләрен урнаштыру;

- сүтелгән реклама конструкцияләренәң бетон нигезләрен газонда калдырырга.

2.9.7. Реклама, афишалар, плакатлар, белдерүләр, листовкалар һәм башка мәгълүмати - басма продукцияне эзерләү ысулына һәм файдаланыла торган материалларга карамастан урнаштыру, билгесез урыннарда (бина диварларында, баганаларда, агач кәүсәләрендә, ККК, КТП, ЗТП, ГРП, СТП, ШРМ контейнерларында) һәм шулар өчен билгеләнмәгән башка конструкцияләрдә язучылар ясау максатлар тыела.

2.9.8. Үз белдеге белән ясалган язучыларны, шулай ук үз белдеге белән урнаштырылган мәгълүмат һәм басма продукцияне барлык объектлардан алып ташлау эшләрен оештыру, ведомство карамагына карамыйча, әлеге продукцияне урнаштырган, язучыларны башкарган затларга йөкләнә.

2.9.9. Урамнарны һәм квартал эчендәге яктыртуны төзексез хәлдә тоту тыела.

2.10. Яшелләндерүгә һәм яшел утыртмаларны карап тотуга таләпләр

2.10.1. Барлык яшел утыртмалар да кагылгысыз яшел фонд тәшкит итә.

2.10.2. Яшел утыртмаларның, сулыкларның һ.б. сакланышын тәмин итү өчен аларны пычрату рөхсәт ителми. Яшел утыртмалар зонасында төзелеш эшләре вакытында төзелешне оештыру проекты таләпләре үтәлгә тиеш.

2.10.3. Бакчаларда, скверларда, урам буйларында һ.б. даими рәвештә агачларны санитар һәм формалаштыру юлы белән кисәргә кирәк. Аларның милкендәге, биләмәләрендәге һәм файдалануындагы территорияләр хужалары даими рәвештә үлән чабарга, чүп үләннәрен вакытында бетергә, Сосновский борщевигын юк итү чараларын кулланырга тиеш.

2.10.4. Транспорт чаралары узу һәм туктап тору юлы белән газоннарның, яшел зоналарның бөтенлеген бозу рөхсәт ителми.

2.10.5. Биналардан, корылмалардан, шулай ук инженерлык төзекләндерү объектларыннан агачларга һәм куакларга кадәр араны «СП 42.13330.2016. Кагыйдәләр жыелмасы. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү. СНиП 2.07.01-89 актуальләштерелгән редакциясе», Россия Төзелеш Министрлыгының 30.12.2016 № 1034/пр боерыгы белән расланган.

2.10.6. Яшел үсентеләрне, шул исәптән коры - сарыларны һәм авария хәлдәге үсентеләрне күчереп утырту яисә кисү Россия Федерациясе дәүләт урман фонды жирләренә һәм физик һәм юридик затларның хосусый милкендәге жирләргә керми торган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районының «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге территориясендә яшел үсентеләрне кисү тәртибе турында Азнакай муниципаль районының Актүбә шәһәр тибындагы поселогы Советы 21.02.2022 № 8 карары белән расланган Нигезләмә нигезендә гамәлгә ашырыла.

2.10.7. Йорт биләмәләре территориясендә яшел үсентеләрнең сакланышын һәм аларны тиешенчә карауны торақ-эксплуатация оешмалары яисә махсуслаштырылган оешмалар шартнамә шартларында тәмин итәргә тиеш.

2.10.8. Шәһәр жирлеге территориясендә яшелләндерүнең ике төре кулланылырга мөмкин: стационар - үсемлекләргә грунтка утырту һәм мобиль - үсемлекләргә махсус күчмә савытларга (контейнерларга, вазоннарга һ.б.) утырту. Стационар һәм мобиль яшелләндерү рельефның табигый һәм ясалма элементларында, биналарның һәм корылмаларның фасадларында (вертикаль яшелләндерү) архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, бакчалар, чәчәк бакчалары, Куаклы һәм агачлы мәйданчыклар һ.б.) төзү өчен файдаланыла.

2.10.9. Яшелләндерүне проектлаганда инженерлык чөлтәләренә, биналарга һәм корылмаларга кадәр агач һәм куак утыртуның минималь ераклыгы, утыртмаларны утырту өчен чокырлар һәм траншеялар күләме исәпкә алына. Поселокның төрле территорияләрендә утыртмаларның максималь санын, төрле функциональ билгеләнештәге участокларда яшелләндерелә торган территорияләргә якинча процентын, утырту материалын сортларга аеру өчен параметрларны һәм таләпләргә үтәргә кирәк.

2.10.10. Жылылык трассалары эшли торган зоналарда агачлар утыртканда туфракның жылылык трассасы күчәреннән ике якка да түбәндәге ераклыкка жылыну факторын исәпкә алырга кирәк: интенсив жылыну - 2 м, уртача - 2-6 м, зәгыйфь жылыну - 6-10 м. жылылык трассаларында юкә, өрәңге, сирень, зөлпә 2 м га якинрак, тирәк, дөгә, кизильник, карагай, каен - 3 - 4 метрдан якинрак.

2.10.11. Уңайсыз техноген һәм климат факторлары поселокның төрле территорияләренә тәэсир иткәндә саклагыч утыртмалар формалаша; берничә фактор тәэсирендә интенсивлығы буенча әйдәп баручы һәм (яисә) территориянең функциональ билгеләнеше өчен иң әһәмиятлесе сайлана.

2.10.12. Жилдән саклану өчен, япмасының вертикаль ябыклығы 60 - 70% булган челтәр конструкциялә яшел утыртмалар файдаланыла.

2.10.13. Тавыштан саклаучы утыртмалар бер рәтле яки күп рәтле рәтгәге утыртмалар рәвешендә 7 м дан да ким булмаган күләмдә проектлана, бу исә зур агачларның кәүсәләре арасындагы араны 8 - 10 м (киң ябалдашлы), 5 - 6 м (урта ябалдашлы), 3 - 4 м (тар ябалдашлы) тәэмин итә, таж астындагы киңлекне куак рәтләре белән тутырырга кирәк.

2.10.14. Нава югары дәрәжәдә пычрану шартларында күп рәтле агач-куак утыртмалары барлыкка килә: яхшы жилләтү режимында - ябык типтагы (ябалак ябылуы), Начар жилләтү режимында-Ачык, фильтрлау тибындагы (ябалак ябылмавы).

2.11. Каты көнкүреш калдыкларын, эре габаритлы һәм төзелеш чүп-чарларын жыю һәм чыгару

2.11.1. Поселок территориясендә үз эшчәнлеген гамәлгә ашыручы гражданныр (индивидуаль торак йортларның милекчеләре яисә яллаучылары), юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләр калдыкларны чыгаруны, утильләштерүне һәм зарарсызландыруны гамәлгә ашыручы законнарда билгеләнгән тәртиптә билгеләнгән подряд оешмалары белән төзелгән килешүләр нигезендә каты көнкүреш калдыкларын, эре габаритлы һәм төзелеш чүп-чарын чыгаруны оештыралар.расланган санитария нормалары һәм кагыйдәләре, туплау нормалары белән.

2.11.2. Поселок территориясен жыештыруны оештыруның барлык төрләре, калдыкларны жыю, бетерү, зарарсызландыру һәм эшкәртү ысулларын эшләү, махсус урып-жыю машиналарының, механизмнарның, жайланмаларның, инвентарьның кирәкле санын билгеләү буенча чараларны гамәлгә ашыру вәкаләтле органга йөкләнә.

2.11.3. ККК чыгарылырга тиеш:

- 5 °C ка кадәр температурада - ике көнгә бер тапкырдан да сирәгрәк түгел;

- 5 °C тан югары температурада - көн саен.

Чүп-чарны жыю һәм чыгару процессы, эш технологиясендә каралган очрактан тыш, 14.00 сәгатькә кадәр тәмамланырга тиеш.

Каты көнкүреш калдыкларын чыгару буенча махсус транспортка хезмәт күрсәтүнең күчмә характерына бәйле рәвештә, индивидуаль торак төзелеше территорияләреннән тыш, шәһәр жирлегенә индивидуаль торак төзелеше территорияләрендә каты көнкүреш калдыкларын чыгару ешлығы махсуслаштырылган оешма белән индивидуаль йорт хужалары арасындагы шартнамә мөнәсәбәтләре нигезендә башкарыла.

2.11.4. Каты көнкүреш калдыкларын, эре габаритлы һәм төзелеш чүп-чарларын чыгару подряд оешмасы тарафыннан шәһәр жирлегенә жирле үзидарә органы белән килештерелгән графикта күрсәтелгән срокларда шартнамә нигезендә гамәлгә ашырыла.

2.11.5. Житештерү һәм куллану калдыкларын транспортлау гамәлгә ашырыла:

- ташу барышында аларны югалту мөмкинлеген булдырмый торган, авария хәлләре килеп чыгуны, әйләнә-тирә мохиткә һәм кешеләрнең сәламәтлегенә зыян китерүне кисәтә торган ысуллар белән;

- махсус жиһазландырылган яисә жайлаштырылган (кузовны яба торган чыбыклы) транспорт чаралары.

2.11.6. Контейнерлардан чүп машинасына бушатканда яисә бункерга төягәндә чәчелгән чүп-чарны каты көнкүреш калдыкларын чыгаручы оешма хезмәткәрләре жыя.

2.11.7. Шәһәр жирлеге территорияләрендә житештерү һәм куллану калдыкларын жыю өчен контейнер майданчыклары һәм контейнерлар санитария нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә туры китереп урнаштырылырга тиеш.

2.11.8. Контейнер майданчыклары асфальт яисә бетон белән капланган, өч яктан киртәләр һәм алар тирәсендә куаклык үсентеләре булырга тиеш. Эре габаритлы калдыклар махсус билгеләнгән майданчыкларда жылырга тиеш.

2.11.9. Контейнер майданчыклары һәм бункер-туплаучыларны урнаштыру урыннары даими рәвештә көнкүреш һәм эре габаритлы чүп-чардан чистартылырга, чисталыкта һәм тәртиптә тотылырга тиеш.

2.11.10. Контейнерлар һәм бункер-накопительләр техник яктан төзек хәлдә булырга, буялырга һәм ККК чыгаручы хужасының, подряд оешмасының реквизитлары, ККК чыгару вакыты күрсәтелгән маркировкага ия булырга тиеш. ККК жыю өчен контейнерлар тыгыз ябыла торган капкач белән жиһазландырылырга, э автозаправка станцияләрендә (АЗС) йозакларга бикләнергә тиеш.

2.11.11. Контейнерлар, бункер-туплагычлар һәм алар астындагы майданчыклар санитария таләпләре нигезендә 10 көнгә кимендә 1 тапкыр (кышкы чордан тыш) дезинфекцияләүче составлар белән эшкәртелергә тиеш.

2.11.12. I - IV класслы хәвефлелектәге калдыкларны жыю, файдалану, транспортировкалау, урнаштыру калдыкларны жыю, файдалану, зарарсызландыру, транспортировкалау, урнаштыру эшчәнлегенә лицензияләре булган предприятиеләр тарафыннан гамәлгә ашырыла. КККНЫ күмү ККК полигонында башкарыла, калдыкларны санкцияләнмәгән урыннарга чыгару катгый тыела. ККК полигоннарына агулы калдыкларны, янғын куркынычы булган калдыкларны, биологик калдыкларны, йогышлы авырулар кузгаткычлары булган калдыкларны, икенчел чимал сыйфатында жыярга тиешле житештерү һәм куллану калдыкларын чыгару тыела. Көнкүреш калдыкларын һәм сәнэгать предприятиеләре калдыкларын контрольдә тотылмый торган һәм санкцияләнмәгән полигоннар (чүплекләр) төзү тыела.

2.11.13. Жаваплы затлар:

- беркетелгән территориядә урналар, контейнер майданчыклары һәм каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнерлар булуны тәэмин итәргә, э канализацияләнмәгән биналарда, корылмаларда һәм корылмаларда - сыек калдыклар өчен жыемнар (выгреблар) урнаштырырга;

- контейнерларга һәм контейнер майданчыкларына ирекле керү мөмкинлеген тәэмин итү;

- каты көнкүреш калдыклары, савыт-саба жыю өчен контейнерларны шәһәр жирлеге территорияләрен пычратмаслык итеп, аларны төзек хәлдә тотуны тәэмин итәргә;

- урналарны, контейнерларны һәм контейнер майданчыкларын, сыек калдыклар өчен жыелмаларны (выгребларны) вакытында чистарту һәм дезинфекцияләүне тәэмин итәргә;

- житештерү һәм куллану калдыкларын чыгаруны оештыруны һәм аларны бетерү графигының үтәлешен тикшереп торуну тәэмин итәргә;

- КККНЫ вакытында чыгарырга;

- контейнерларны һәм контейнер майданчыкларын вакытында буярга һәм юарга.

2.11.14. Тыярга:

- житештерү һәм куллану калдыкларын, яфракларны, савытларны, агачны яндыру;

- юлларда, тротуарларда, газоннарда һәм йортларның үтү аркаларында контейнерлар һәм бункер-туплагычлар урнаштыру;

- житештерү һәм куллану калдыкларын рекреация зоналары территорияләрендә, шулай ук су объектларының су саклау зоналары һәм яр бие яклау полосалары территорияләрендә урнаштыру;

- су объектларын чүпләргә;

- житештерү һәм куллану калдыкларының кеше сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә зарарлы йогынты ясарга сәләтле башка гамәлләр кылу.

2.11.15. Гомуми файдаланудагы территорияләр, шул исәптән: майданнарда, урамнарда, тыкрыкларда, юлларда, аллеяларда, паркларда, скверларда, газоннарда, ял итү зоналарына, инженерлык һәм юридик һәм физик затларга, идарәче компанияләргә, шәхси эшмәкәрләргә биләүгә, файдалануга бирелмәгән һәм беркетелмәгән һәм индивидуаль торак йортлар каршында булмаган башка объектларга махсуслаштырылган муниципаль заказ кысаларында предприятиеләр һәм оешмалар тарафыннан, «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтта товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру турында мәгълүмат урнаштыру өчен урнаштырылган (www.zakupki.gov.ru), моңа бюджетта каралган финанс чаралары лимитлары чикләрендә.

2.11.16. Зур габаритлы чүп - чарны, шәхси ярдәмче хужалык калдыкларын (ботва, агач, куак йокысы, хайван мәетләре һ.б.), төзелеш чүп-чарын, канистрларны, иске резинаны, автомашинаның запас өлешләрен Актүбә ш.т.п. территориясендә урнашкан транзит транспорты өчен билгеләнгән бункер мәйданчыкларына чыгару һәм ташлау тыела.

3. Салу, үзгәртеп кору эшләрен башкару жир асты коммуникацияләре һәм корылмалары

3.1. Жир асты инженерлык коммуникацияләрен төзү, реконструкцияләү яки капитал ремонтлау гамәлдәге норматив хокукый актлар нигезендә эшләнгән техник документация һәм эшләрне башкаруга рөхсәт (ордер) булганда башкарыла.

3.2. Вакыты чыккан рөхсәтләр (ордерлар) нигезендә эшләү тыела.

3.3. Предприятие житәкчеләре боерык белән эш башкару өчен җаваплы затларны билгеләргә тиеш, алар үзләре белән рөхсәт (ордер) һәм эш башкару проекты белән эш башкару урынында булырга тиеш. Жир эшләрен башкаруга рөхсәт (ордер) оешманың, предприятиенен, учреждениенен вазыйфай затына яисә капитал төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү, капитал ремонтлау буенча заказ бирүче физик затка бирелә.

3.4. Жир асты коммуникацияләрен һәм корылмаларын салганда һәм үзгәртеп корганда рөхсәт (ордер) яисә эш башкару кагыйдәләрендә куелган шартлар үтәлмәгән очракта, әлеге предприятиеләргә һәм оешмаларга эшләрне башкару өчен рөхсәтләр (ордерлар) бирү туктатыла.

3.5. Аварияләр вакытында эксплуатацияләүче оешма аның сәбәпләрен һәм нәтижәләрен кичекмәстән бетерергә тиеш.

3.6. Аварияләр вакытында жир эшләрен рөхсәт (ордер) рәсмиләштермичә, тиешле хезмәтләргә мәҗбүри хәбәр итеп, өч көн эчендә башкару рөхсәт ителә. Эксплуатацияләү коммуникациясен өч көн эчендә тәмамлау мөмкин булмаган очракта, оешма тарафыннан рөхсәт рәсмиләштерелә. Рөхсәттә (ордерда) билгеләнгән сроклар үтәлмәгәндә, шулай ук аны рәсмиләштермәгәндә предприятиеләр гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә җаваплы булалар.

3.7. Жир эшләрен башкарганда җәяүлеләр һәм транспорт хәрәкәте иминлеге, йортлар, предприятиеләр, оешмалар ишегалларына керү юллары, шулай ук торак, хезмәт, сәүдә, уку, балалар һәм башка биналарга керү юллары булдырылырга тиеш.

3.8. Яру урыны, оешманың исеме, телефон номеры һәм эш башкаручының фамилиясе күрсәтелгән типовой койма белән әйләндереп алынырга тиеш. Юлны ябуны таләп итә торган жир эшләрен башкарганда юл билгеләре Дәүләт автоинспекциясе раслаган схемалар буенча куела. Караңгы төшкәч, яру урыннары яктыртыла.

3.9. Юлның, тротуарның, газонның һәм туфракның уңдырышлы катламының бөтен кичлегенә асфальт түшәмәне яңарту эшне башкаручы оешма тарафыннан башкарыла (эшләр тәмамланганнан соң 10 көннән дә соңга калмыйча).

Күрсәтелгән вакытта төзекләндерүне торгызу мөмкин булмаган очракта, билгеләнгән тәртиптә ордер (рөхсәт) рәсмиләштерергә кирәк. Шул ук оешма торгызу эшләреннән соң грунтны, материалларны һәм конструкцияләрне, төзелеш чүп-чарын, киртәләрне җыеп алырга тиеш. Юл өслеген һәм яшел үсентеләрне үз көчләре белән торгызу эшләрен башкарырга мөмкинлеге булмаган оешмалар махсулаштырылган оешмалар белән килешүләр төзәргә тиеш. Шартнамә төзү эш башкаручы оешманың төзекләндерү элементларын һәм юл өслеген торгызу өчен җаваплылыгын бетерми.

Бордюры сүтәләр, алга таба урнаштыру өчен эш башкарылган урынга җыялар.

Урамнарда, төзелгән территорияләрдә эшләр башкарганда, грунт кичекмәстән чыгарыла.

Кирәк булганда төзелеш оешмасы отвалдагы грунтны планировкалауны тәэмин итә ала.

3.10. Юл һәм тротуарлар астындагы траншеялар ком һәм комлы грунт белән каплана, катламлы тыгызлана һәм су сибелә.

Газоннардагы траншеялар, тыгызланып, уңдырышлы катламны торгызып һәм үлән чәчеп, жирле грунт белән күмелә.

3.11. Төзекләндерелмәгән территорияләрдә эшләр башкарганда, эшкәртелгән грунтны траншеяның бер ягында җыеп кую һәм соңыннан күмү рөхсәт ителә.

3.12. Траншеягә кирәкле тыгызланмыйча яисә жир эшләрен башкару кагыйдәләрен башка төрле бозмыйча кондицияле булмаган туфрак салганда шәһәр жирлеге жирле үзидарә

органның вәкәләтле вазыйфай затлары гаепле затларны административ жаваплылыкка тарту өчен беркетмә төзәргә хокуклы.

3.13. Жир асты коммуникацияләре өстендә дә, ремонт-торгызу эшләре башкарылган башка урыннарда да барлыкка килгән һәм нәтижәдә ремонт-торгызу эшләре башкарылганнан соң ике ел эчендә барлыкка килгән жимереклекләр, грунт утыртулар яки юл өслеге эшләренә башкаруга рөхсәт алган оешмалар тарафыннан тәүлек эчендә бетерелә.

Жир асты коммуникацияләрендә аварияләр аркасында барлыкка килгән бозлыклар коммуникацияләр хужалары оешмалары тарафыннан яки коммуникацияләр хужалары хисабына махсулаштырылган оешмалар шартнамәсе нигезендә бетерелә.

3.14. Оешма житәкчеләре, башка вазыйфай затлар юлларны һәм тротуарларны, яшел үсентеләренә, газоннарны, төзекләндерү элементларын сыйфатсыз башкарган һәм торгызган өчен жаваплы.

3.15. Татарстан Республикасы Азнакай районы Советының карары 28.05.2012 № 156-21 белән расланган Татарстан Республикасы Азнакай муниципаль районы территориясендә төзекләндерүне, шул исәптән жир эшләрен рөхсәтсез башкаруны бозу, жир, ремонт һәм башка жир асты эшләрен башкару Кагыйдәләре нигезендә тыела».

4. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту

4.1. Әлеге бүлек кагыйдәләрендә кулланыла торган төп төшенчәләр:

1) хайван хужасы (алга таба шулай ук-хужасы) - хайван милек хокукында яисә башка законлы нигездә ия булган физик зат яисә юридик зат;

2) хужасыз хайваннар белән эш итү эшчәнлегенә - хужасыз хайваннарны аулау, шул исәптән аларны транспортировкалау чараларын һәм (яисә) хайваннар белән эш итү өлкәсендәге законнарда каралган башка чараларны гамәлгә ашыруны үз эченә ала торган эшчәнлек;

3) тоткынлык шартларында тотыла яисә файдаланыла торган кыргыз хайваннар (алга таба шулай ук-тоткынлыктагы кыргыз хайваннар), - яшәү тирәлегеннән алынган кыргыз хайваннар (шул исәптән Россия Федерациясе территориясенә башка дөүләтләрдән кертелгәннәр), мондый хайваннарның токымы (шул исәптән аларның гибридлары);

4) йорт хайваннары - хужасы-физик зат карамагында булган, аның вакытлыча яисә даими күзәтүендә булган һәм тоту урыны зоопарклар, зоосадалар, цирклар, зоотеатрлар, дельфинарийлар, океанариумнар булмаган хайваннар (тоту тыелган хайваннар исемлегенә кертелгән хайваннардан тыш);

5) хайванга карата рөхсәтсез мөгамәлә - хайван белән хайванның үлеменә, гарипләнүенә яисә сәламәтлегенә башка төрле зыян китерүгә китергән яисә китерергә мөмкин булган мөгамәлә (хайванны газлауны да кертеп, шул исәптән ачлык, сусау, кыйнау, башка гамәлләр кылу), әлеге Федераль законда, башка федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларында билгеләнгән хайваннарны асрауга карата таләпләренә бозу (шул исәптән хужасының хайванны асраудан баш тартуы), бу хайванның сәламәтлегенә зыян китергән, йә хужасының тормыш яки сәламәтлек өчен куркыныч хәлдә булган хайванга ярдәм итү мөмкинлегенә булганда күрсәтмәү;

6) хужасы булмаган хайван - хужасы булмаган яисә хужасы билгесез булган хайван;

7) хайваннарны мэдәни - тамаша максатларында куллану - хайваннардан мэдәният, ял һәм күңел ачу өлкәсендәге эшчәнлекне гамәлгә ашырганда (шул исәптән зоопаркларда, зообакчаларда, циркларда, зоотеатрларда, дельфинарийларда, океанариумнарда), хайваннар күргәзмәләрендә, спорт ярышларында, реклама житештерү процессында, кинематография эсәрләре ижат иткәндә, фото - һәм видеопродукция житештерү өчен, телевидениедә файдалану, агарту эшчәнлегендә, демонстрацияләү максатларында (шул исәптән ваклап сату урыннарында, жәмәгать туклануы хезмәтләре күрсәтү урыннарында);

8) хайванны тоту урыны - хайван хужасы файдалана торган бина, төзелеш, корылма, хайван тәүлек дэвамьнда күпчелек вакыт тотыла торган урын яисә территория;

9) хайваннар белән эш итү - хайваннарны тоту, алардан файдалану (файдалану), хайваннар белән хужасыз эш итү эшчәнлегенә гамәлгә ашыру һәм әлеге Федераль законда каралган башка эшчәнлекне гамәлгә ашыру, шулай ук хайваннарга карата аларның тормышына һәм сәламәтлегенә йогынты ясый торган башка гамәлләр кылу;

10) потенциал куркыныч этләр - кеше тормышы һәм сәламәтлеге өчен потенциал куркыныч тудыручы һәм Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган потенциал куркыныч этләр исемлегенә кертелгән билгеле бер токым этләре, аларның гибридлары һәм башка этләре;

11) хезмәт хайваннары - ил оборонасын һәм дәүләт иминлеген тәмин итү, жәмәгать тәртибен саклау һәм жәмәгать иминлеген тәмин итү максатларында, хәрби, мөһим дәүләт һәм махсус объектларны, халыкның тормыш эшчәнлеген, транспорт, коммуникацияләр һәм элементә, энергетика объектларын һәм башка объектларны саклауда, шулай ук Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән башка максатларда махсус эзерләнгән һәм кулланыла торган (кулланыла торган) хайваннар федерацияләр;

12) ирексезлек шартлары - хайваннарның махсус жиһазландырылган урыннардан читтә ирекле хәрәкәт итү мөмкинлеген булдырмый торган һәм хайваннарның тулысынча яшәү тәмин ителеше кешегә бәйле булган ясалма рәвештә булдырылган яшәү шартлары;

13) озата йөрүче эт - күрү сәләте буенча инвалидны озата йөрүче һәм аңа махсус өйрәтүне раслый торган документ бирелгән жайланма комплекты булган эт (озата йөрүче эткә билгеләнгән үрнәктәге паспорт).

4.2. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту:

4.2.1. Поселок халкы тарафыннан авыл хужалыгы хайваннарын (сыерлар, сарыклар, кәжәләр, дунгызлар һәм башкалар) һәм кошларны тоту шәхси торак йортлар территорияләрендә һәм йорт яны кишәрлекләрендә рөхсәт ителә. Хайванның хужасы аны биологик үзенчәлекләре нигезендә карарга, хайван белән гуманлы мөгамәлә итәргә, аны караучысыз, ризыксыз һәм сусыз калдырмаска, кыйнамаска һәм хайван авырган очракта вакытында ветеринария ярдәменә мөрәжәгать итәргә тиеш. Хайван тиресен һәм итен файдалану максатында мәче һәм эт үрчетү тыела.

Йорт хайваннарын тоту урыннары йорт хайваннарының индивидуаль ихтыяжларын исәпкә алып төзекләндерелергә тиеш, шул исәптән пространствода, температурада, яктыртуда, вентилициядә.

4.2.2. Күрше йорт участогы чигенә кадәр санитария-көнкүреш шартлары буенча ара йорт хайваннарын һәм кошларын тоту корылмасыннан кимендә 4 м булырга тиеш.

4.2.3. Йорт хайваннарын һәм кошларны тоту өчен төзелгән корылмаларны, аларны торак бүлмәләрдән кимендә өч ярдәмче бүлмә белән изоляцияләгәндә, бер - ике фатирлы йортларга гына беркетергә рөхсәт ителә; шул ук вакытта йорт хайваннары һәм кошлар өчен төзелгән биналарның тышкы керү урыны өйгә керү юлыннан 7 метрдан да якын булмаска тиеш.

4.2.4. Шәһәр яны зонасының аз катлы төзелеш территорияләрендә күпфатирлы йортларда яшәүчеләр өчен йорт хайваннары һәм кошлары өчен хужалык корылмалары торак берәмлекләрдән читтә дә бирелергә мөмкин.

4.2.5. Йорт хайваның жир кишәрлегендә тотканда, аның өчен аны тоту өчен жайлаштырылган, әлеге Кагыйдәләрнең 4.2.1 пунктының икенче абзацында билгеләнгән таләпләргә җавап бирә торган бина төзелергә тиеш.

4.2.6. Барлык продуктив хайваннар (эре мөгезле терлек, кәжә, сарык, дунгыз, куян, ат) гражданның яшәү урыны буенча ветеринария учреждениеләрендә мәжбүри теркәлергә һәм ел саен яңадан теркәлергә тиеш.

4.2.7. Поселок территориясендә йорт хайваннарын, махсуслаштырылган чаралар (күргәзмәләр һ.б.) уздыру урыннарыннан тыш, моның өчен бүлеп бирелгән урыннардан читтә тоту тыела.

4.2.8. Йорт хайваннарын шәһәр жирлеге жирле үзидарә органнарының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган көтү урыннарында хужасы яисә аның кушуы буенча башка зат күзәтүе астында көтү рөхсәт ителә.

4.2.9. Йорт хайваннарын 7.00 сәгатьтән 22.00 сәгатькә кадәр йөртәргә рөхсәт ителә. Башка вакытта урамда йөргәндә хужалар урамнарда һәм торак йортларның ишегалларында тынлыкны тәмин итү өчен чаралар күрергә тиеш.

4.2.10. Этләрне торак һәм изоляцияләнгән биналардан гомуми ишегалларына һәм урамга бары тик кыска тезгәндә һәм борынчыкта гына чыгарырга мөмкин, өч айга кадәрге көчәкләрдән тыш.

4.2.11. Тыелырга:

- терлекләрне балалар майданчыкларына, мәктәп, балалар бакчалары территорияләренә, ашханәләргә, поликлиникаларга, азык-төлек кибетләренә кертергә;
- йорт хайваннарын шәһәр пляжларында йөртү һәм сулыкларда коену;
- тыю язуы булганда хайваннарны учреждениеләргә кертергә;
- хайваннарны һәм кошларны торак пунктлар территориясендә озатып йөрмичә чыгарырга;
- исерек хәлдә булган кешеләргә, шулай ук ундүрт яшкә житмәгән кешеләргә хайваннар йөртәргә.

4.2.12. Хужалар йорт хайваннары һәм кошлар белән ишегалларын, тротуарларны, урамнарны, паркларны, газоннарны, балалар майданчыкларын, скверларны, майданнарны, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратмаска тиеш. Этләрне, мәчеләрне һәм башка вак хайваннарны йөрткәндә, йорт хайваннарының чүп контейнерларына чыгарылырга тиешле табигый тизекләрен тулысынча жыештыруны тәмин итә торган кирәк-яраклар хужасы үзе белән булырга тиеш;

4.2.13. Этне тезгеннән йөртү урыннарында гына төшерергә мөмкин. Махсус билгеләнгән майданчыклар булмаганда, шәһәр жирлеге жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган бушлыкларда, калкулыкларда һәм башка урыннарда йөрергә рөхсәт ителә.

4.2.14. Этләрне өйрәтү бары тик яхшы әйләндереп алынган майданчыкларда яисә шәһәр жирлеге территориясеннән читтә генә башкарыла ала.

4.2.15. Поселок территориясендә йорт хайваннарын һәм кошларын көтү тыела. Йорт хайваннарын тәүлекнең якты вакытында гына юлдан куып чыгарырга кирәк, шул ук вакытта аларны юлның уң ягына мөмкин кадәр якынарак жибәрергә кирәк. Грунтлы юллар һәм сукмаклар буйлап куып йөртү мөмкинлеге булганда, йорт хайваннарын асфальт түшәлгән юлда йөртү тыела.

4.2.16. Умарталарны тоту урыннары (алга таба - умарталар):

а) балавыз эшкәртү предприятиеләреннән, кондитер һәм (яисә) химия продукциясе житештерү предприятиеләреннән, аэродромнардан, хәрби полигоннардан, тимер юлларга бүлеп бирелгән полоса чикләреннән, 110 кВ һәм аннан югарырак көчәнеше электр тапшыру линияләреннән, медицина оешмаларыннан, мәдәният оешмаларыннан, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыручы оешмалардан, балаларның ялы һәм аларны савыктыру оешмаларыннан, балалар өчен социаль хезмәтләрдән, социаль реабилитациягә мохтаж балигь булмаганнар өчен махсулаштырылган учреждениеләр;

б) торак пунктлардагы яисә гражданныр үз ихтыяжлары өчен бакчачылык яисә яшелчәчелек алып барган территорияләрдәгә күрше жир кишәрлекләре чикләреннән (алга таба – бакчачылык яисә яшелчәчелек территорияләре) кимендә 3 м, леткаларны әлеге кишәрлекләр чикләреннән капма-каршы якка жибәрәп яисә, умарталыкларны күрше жир кишәрлекләреннән 2 м биеклектәгә тоташ койма белән аерган очракта, леткаларның ераклыгы һәм юнәлеше буенча чикләүләрсез;

в) башка төр хайваннарны, шул исәптән кошларны да кертеп, тоту урыннарыннан кимендә 3 м ераклыкта яисә умарталыклар башка төр хайваннарны, шул исәптән кошларны да кертеп, тоту урыннарыннан кимендә 2 м биеклектәгә тоташ койма белән аерылган очракта, жәймәләренң ераклыгы һәм юнәлеше буенча чикләүләрсез. Күрсәтелгән таләп торак пунктлар яисә бакчачылык яисә яшелчәчелек территорияләре чикләреннән читтә урнашкан башка төр хайваннар, кошларны да кертеп, тотыла торган урыннарда (хужалыклардагы хайваннардан тыш) кагыла.

4.2.17. Йорт хайваны торак урында тотканда аның хужасы әлеге торак урында яшәүче гражданнырның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен, санитария-эпидемиология һәм ветеринария кагыйдәләрен, шулай ук торак урыннардан файдалану кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

4.2.18. Йорт хайваны берничә гаилә яши торган торак урында тоту күрсәтелгән гаиләләренң барлык балигь булган әгъзаларының язма ризалыгы белән генә рөхсәт ителә. Күпфатирлы йортта потенциал куркыныч токымлы этне торак урынында тоту өчен шулай ук потенциал куркыныч токымлы этне тоту планлаштырыла торган торак урын белән бер

подъездда урнашкан торак урыннарда яшәүче балигъ булган күпчелек гражданнарның язма ризалыгын алу таләп ителә. Әлеге өлештә күрсәтелгән таләпләр асраучы этләрне торак урыннарында тоту очракларына кагылмый.

4.2.19. Жир кишәрлегендә тотыла торган эт тирә-юньдәгеләрнең иминлеген тәмин итәргә мөмкинлек бирә торган бәйләүдә яки вольерда булырга тиеш. Әгәр жир кишәрлеге этнең үзлегеннән чыгуына юл куймый торган ысул белән әйләндереп алынган булса, этне жир кишәрлегендә бәйләмичә һәм вольердан тыш тоту рөхсәт ителә. Жир кишәрлеге территориясенә кергәндә этнең жир кишәрлегендә булуы турында кисәтү язуы урнаштырылырга тиеш.

4.2.20. 4.2.18 пункты таләпләре «Татарстан Республикасында хайваннар белән эш итү өлкәсендәге аерым мәсьәләләрне жайга салу турында» 27.12.2019 № 120-ТРЗ Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән күпфатирлы йортларда этләрне торак урыннарында тоту очракларына кагылмый.

4.3. Йорт хайваннары һәм кошлары ияләре:

4.3.1. Хайваннар авыруларын кисәтүне һәм терлекләрдән алынган продукциянең ветеринария-санитария ягыннан куркынычсызлыгын тәмин итә торган хужалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, әйләнә-тирә мохитне терлекчелек калдыклары белән пычратуга юл куймаска, шулай ук ел саен янадан теркәү чорында мәжбүри дөвалау-профилактика чаралары үткәргә.

4.3.2. Хайваннарның шәһәр жирлеге территорияләрендә торыуына юл куймыйча, аларның тору урынын даими тикшереп торырга.

4.3.3. Хайваннар авырганда һәм үлгән очракта, шулай ук аларның үз-үзләрен гадәти булмаган тотышлары булганда, кичекмәстән ветеринария учреждениеләре белгечләренә хәбәр итәргә. Алар килгәнче авыруда шикләнелгән хайваннарны изоляцияләргә.

4.3.4. Терлекләргә ветеринария белгечләре таләбе буенча тикшерү, диагностик тикшеренүләр, саклагыч прививкалар һәм дөвалау-профилактик эшкәртүләр өчен бирергә.

4.3.5. Үлгән терлекне махсус билгеләнгән урыннарда махсус оешма күмәргә тиеш.

4.3.6. Үз территориясендә сакчы этләре булган оешмалар:

- этләрне гомуми нигездә теркәү;

- этләрне нык бәйләп асрау;

- килүчеләрнең хайваннар янына керү мөмкинлеген булдырмау;

- этләрне эш туктатылганнан соң яхшы киртәләнгән территориядә яисә гомуми файдаланудагы территориядән киртәләнгән территориядә, территориягә кергәндә кисәтү язуы булганда гына бәйләвечтән төшерергә.

4.4. Жаваплылык:

4.4.1. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатләрен бозмаска тиеш.

4.4.2. Йорт хайваннарын урамда калдырганда, терлек асраучылар яшеллекләргә бозудан килгән зыянны һәм терлекләргә утау чыгымнарын каплайлар.

4.4.3. Йорт кәжәләре бары тик йорт яны территориясендәге утарларда яисә хужалары күзәтүе астында көтүлектә генә тотыла.

4.4.4. Йорт хайваннары һәм кошлар китергән зыян өчен аларның хужалары гамәлдәге законнарда билгеләнгән тәртиптә жаваплы була, әлеге кагыйдәләргә бозган өчен хайваннар хужалары административ хокук бозулар турындагы законнарда билгеләнгән тәртиптә жаваплы була.

4.4.5. Хайваннарга карата рәхимсез мөгамәлә итү рөхсәт ителми:

- сәламәт хайваннарны киләчәктә тоту мөмкин булмау сәбәпле, аларны үтерү, ташлау тыела;

- хайваннарга карата рәхимсез мөгамәлә яки урамга ташланган хайван өчен гаепле зат административ жаваплылык ала, ә РФ Жинаять кодексында каралган очракларда - жинаять жаваплылыгы.

4.4.6. Хужасы йорт хайванынан баш тарткан очракта, хужа хайванның киләчәк язмышын хәл итәргә тиеш: сатарга, бүләк итәргә, ветеринария хезмәте аша яраксызга чыгарырга һ.б.

4.5. Караучысыз калган хайваннарны аулау:

4.5.1. Теләсә нинди хайван хужасының милке булып тора һәм, теләсә нинди милек кебек ук, закон белән саклана.

4.5.2. Хайван хужасыннан суд карары буенча гына тартып алынырга мөмкин.

4.5.3. Жәмәгать урыннарында озатып йөрүче затларсыз булган хайваннар, кибетләр, даруханәләр, көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, Поликлиникалар һәм башкалар янында хужалары бәйләп калдырган этләрдән тыш, тотылырга тиеш.

4.5.4. Күзәтүчесез калган хайваннарны аулауны мондый хайваннарны тапкан махсулаштырылган предприятие яисә башка зат шәһәр жирлегенәң жирле үзидарә органнары белән төзелгән килешү нигезендә башкарырга мөмкин.

4.5.5. Күзәтүчесез хайваннарны аулау шартлары шәһәр жирлегенәң жирле үзидарә органнары (заказчы) һәм хайваннарны аулаучы зат (подрядчы) арасындагы шартнамә белән регламентлана.

4.5.6. Хайваннарны аулаганда кешелеклек нормаларын үтәргә кирәк.

4.5.7. Әгәр күзәтүчесез хайванны аулаган затның аны тоту өчен шартлары булмаса, хайван моның өчен кирәкле шартлары булган һәм күзәтүчесез хайваннарны тоту өчен шәһәр жирлегенәң жирле үзидарә органнары белән килешү төзегән махсулаштырылган оешмага тапшырылырга тиеш. Тоткарланган хайван махсус журналда теркәлә.

4.5.8. Хайван вакытлыча тоту пунктында тотыла һәм хужасы күзәтүчесез хайванны тотуга һәм күзәтүчесез хайванны тоту буенча махсулаштырылган оешма хезмәтләренә чыгымнары каплаганнан соң аның гаризасы буенча хужасына кайтарыла. Терлекләр тотучылар аулау, транспортировка, карау, ашату чыгымнарын һәм кирәк очракларда күрсәтелгән ветеринария ярдәме өчен каплылар.

4.5.9. Әгәр хужасыз йорт хайваннарын тотканнан соң алты ай эчендә аларның милекчесе табылмаса яисә аларга үз хокукы турында үзе белдермәсә, хайваннары тотуда һәм файдалануда булган зат аларга милек хокукы ала.

Бу зат үзендә булган терлекләргә милеккә сатып алудан баш тарткан очракта, алар муниципаль милеккә керә һәм кызыксынган затларга сатыла йә тиешле документлар төзеп, ветеринария-санитария кагыйдәләре нигезендә юкка чыгарылырга һәм утильләштерелгә тиеш.

4.5.10. Тотылган күзәтүчесез калган хайваннарны тотуга һәм файдалануга тапшырылган зат аларны тиешенчә тотарга һәм, дәлилленгән гаебе булса, аларның һәлак булуы өчен гамәлдәге законнар нигезендә җавап бирергә тиеш.

4.5.11. Хужасыз калган хайванны тоту түләүле нигездә башкарыла. Бу карауны гамәлгә ашыручы затны тоту чыгымнарын милекче хайванны аңа тапшырганда расланган калькуляция нигезендә каплай. Калькуляция шәһәр жирлеге жирле үзидарә органнарының норматив-хокукый акты белән раслана.

4.5.12. Катгый тыела:

- терлекләргә фатирлардан һәм шәхси йорт биләмәләре территориясеннән судның тиешле карарыннан башка тартып алырга;

- кибет, даруханә, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре янындагы этләргә бәйдәнәткындырырга;

- ветеринария органнары тәкъдименнән башка балык тотарга кирәк.

4.5.13. Терлекләргә милекчегә тапшыру аның гаризасы нигезендә, моның өчен житәрлек нигезләр булганда башкарыла. Бу очракта нигез булып хайванның милекчесе паспорты, шаһит күрсәтмәләре, ветеринария табибы белешмәсе һ.б. торырга мөмкин.

4.6. Йорт хайваннары хужаларының жәмәгать тәртибен үтәвен, әлегә кагыйдәләргәң үтәлешен тикшереп тору шәһәр жирлегенәң жирле үзидарә органнары, торак-эксплуатация органнары, санитар-эпидемиологик һәм ветеринария күзәтчеләге учреждениеләре, Эчке эшләр органнары, шулай ук шул максатлар өчен төзелгән хезмәтләр һәм гамәлдәге законнар нигезендә башка затлар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Өслек төрләре

5.1. Өслекне каплау шәһәр жирлеге территориясендә имин һәм уңайлы хәрәкәт итү шартларын тәмин итә, шулай ук мохитнең архитектур-сәнгати йөзен формалаштыра.

Территорияне төзеклөндөрү максатларында түбөндөгө төр өслөклөр билгеленде:

- каты (капиталь) - асфальт-бетоннан, цемент-бетоннан, табигый таштан һ.б. материаллардан ясала торган монолит яки жыелма;

- йомшак (капиталь булмаган) - табигый яки ясалма коелучан Материаллардан (ком, вак таш, гранит чөчүлекләр, керамзит, резина валчыклары һ.б.), бәйләгечләр белән тыгызланган яки беркетелгән коры катнашмалардан ясала торган;

- үлән япмасын эзерләүнең һәм утыртуның махсус технологияләре буенча башкарыла торган газоннар;

- югарыда күрсәтелгән өслөкләрнең (мәсәлән, газонга баткан плитка һ.б.) кушылмалылары.

5.2. Проектта кулланыла торган өслөк ныклы, ремонт ясарга яраклы, экологик яктан чиста, шуарга юл куймый торган итеп билгеләнә. Өслөк төрләрән сайлау аларның максатчан билгеләнеше нигезендә кабул ителә: каты өслөкләрне - проектлау вакытында гамәлдә булган мөмкин булган чик йөкләнешләрне, хәрәкәтнең характерын һәм составын, янгына каршы таләпләрне исәпкә алып; йомшак өслөкләрне - территорияләрнең аерып төрләрән (балалар, спорт майданчыкларын, этләр йөртү майданчыкларын, жәяү йөрү юлларын һ.б. объектларны) төзеклөндөргәндә аларның үзгәчлекле үзгәчлекләрән исәпкә алып; газон һәм иң экологик яктан яраклырак булган катнаш.

5.3. Өслөкләрнең үзара бәйләнеше

5.3.1. Өслөкләрне берләштерү элементларына борт ташларының төрле төрләре, пандуслар, баскычлар, баскычлар керә.

5.3.1.1. Тротуар белән машина юлы тоташкан урында юл кырые ташлары куела. Борт ташлары машина йөрү өлеше дәрәжәсеннән норматив рәвештә 150 мм дан артыграк итеп куела, өслөк өслөгә ремонтланган очракта да ул норматив рәвештә сакланырга тиеш. Автотранспортның газонга бәрелүен булдырмау өчен гомумшәһәр әһәмиятендәге урамнарда, Шулай ук зур хезмәт күрсәтү объектлары янындагы автостоянкалар майданчыкларында югары борт ташы кулланыла.

5.3.1.2. Жәяүлеләр коммуникацияләре өслөгән газон белән бергә кушканда бакча борты урнаштырыла, ул газон дәрәжәсеннән кимендә 50 мм артып китә, 0,5 м ераклыкта, бу исә газонны саклый һәм пычрак һәм үсемлек чүп-чарының өслөккә элөгүен булдырмый, аның хезмәт итү вакытын озайта. Жәяүлеләр зоналары территориясендә төрле типтагы өслөкләр янәшәсен бизәү өчен табигый материаллар (кирпеч, агач, таш кыялар, керамик борт һ.б.) кулланыла.

5.3.2. Баскычлар, баскычлар, пандуслар

5.3.2.1. Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм массакүләм йөри торган башка объектлар урнашкан урыннарда жәяүлеләр өчен төп коммуникацияләрдә баскычлар һәм баскычлар 50 промилле авышлык булганда, аларны пандус белән озата бару мәжбүри. Төп жәяүлеләр коммуникацияләре машина юллары белән кисешкәндә яисә проектлау заданиесендә әйтелгән башка очракларда тротуар өслөгәннән юл өслөгә дәрәжәсенә төшүне тәэмин итү өчен бордюр пандусы куела.

5.3.2.2. Рельеф аермаларында ачык баскычларны проеклаганда баскычларның биеклегә 120 мм дан артмый, киңлегә 400 мм дан ким түгел һәм югарыда яткан баскыч ягына 10 - 20 промилле авышлыгы билгеләнә. Һәр 10-12 баскычтан соң озынлыгы 1,5 метрдан да ким булмаган майданчыклар ясала. баскычларның беренче баскычларының кырые төшкәндә һәм күтәрелгәндә ачык капма-каршы буяу полосалары белән аерылып тора. Тышкы баскычларның барлык баскычлары Бер марш эчендә баскычларның киңлегә һәм биеклегә буенча бертөрле итеп куела. Баскычларны проеклаганда торак пунктның барлыкка килгән территорияләрән реконструкцияләү шартларында баскычларның биеклегә 150 мм га кадәр арттырылырга, ә баскычларның киңлегә һәм майданчыкның озынлыгы 300 мм һәм 1,0 м га кадәр киметелергә мөмкин.

5.3.2.3. Пандус өслөгә кытыршы текстуралы, горизонталь канауларсыз шома материалдан эшләнә. Киртәләү конструкцияләре булмаганда, биеклегә 75 мм дан ким булмаган киртәләү бортигы һәм тоткалар каралган.

5.3.2.4. Пандусны яисә аның озынлыгын 9 м дан артыграк борганда, һәр 9 м саен кимендә

1,5 x 1,5 м зурлыктагы горизонталь майданчыклар карала. төшү тәмамлангач, горизонталь майданчыкларда дренаж жайланмалары проектлана. Пандусның башында һәм ахырында юлның горизонталь участкалары әйләнә-тирә өслөктән текстурасы һәм төсө белән аерылып тора.

5.3.2.5. Баскычның яисә пандусның ике ягында да 800 - 920 мм биеклектәге түгәрәк яки турыпочмаклы кисемтәле тоткалар каралган, ул кул белән колачлау өчен уңайлы һәм стенадан 40 мм га ераграк тора. баскычның киңлегә 2,5 м һәм аннан да артыграк булганда аергыч тоткалар каралган. Тоткаларның озынлыгын һәр ягындагы пандус яисә баскыч озынлыгынан кимендә 0,3 м га зуррак итеп, тоткаларның түгәрәкләнгән һәм шома очлары белән билгеләргә кирәк.

5.4. Киртәләр

5.4.1. Актүбә ш.т.б. территориясендә төзекләндерү максатларында төрле киртәләр куллану күздә тотыла, алар билгеләнеше (декоратив, саклагыч, аларның ярашуы), биеклегә (түбән - 0,3 - 1,0 м, уртача - 1,1 - 1,7 м, биек - 1,8 - 3,0 м), материал төре (металл, тимер-бетон һ.б.), күз карашы өчен үткәрүчәнлек дәрәжәсе (үтә күренмәле, чукрак), стационарлык дәрәжәләре (даими, вакытлы, күчмә).

5.4.2. Жәмәгать, торақ, рекреацион билгеләнештәге территорияләрдә чукрак һәм тимер-бетон киртәләр проекткау тыела. Декоратив металл киртәләр кулланыла.

5.5. Кече архитектура формалары

5.5.1. Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизәү элементлары, Мобиль һәм вертикаль яшелләндерү жайланмалары, су жайланмалары, шәһәр жиһазлары, коммуналь-көнкүреш һәм техник жиһазлар керә.

5.5.2. Кече архитектура формаларының торышы өчен гомуми мөлкәт белән идарә итүне һәм аңа хезмәт күрсәтүне гамәлгә ашыручы милекчеләр, оешмалар жаваплы була, алар:

- кече архитектура формаларының техник төзеклеген һәм алардан файдалануның куркынычсызлыгын тәмин итәргә (ярыклар, тутыкканлык, чокырлар һәм башка зарарланулар булмау);

- кече архитектура формаларын вакытында ремонтлау, алыштыру, пычрактан чистарту, буяу эшләрен башкару;

- кече архитектура формаларына якин килү юлларын һәм алар тирәсендәге территорияләргә чистарту эшләрен башкарырга.

5.6. Яшелләндерүне рәсмиләштерү жайланмалары

5.6.1. Мобиль һәм Вертикаль яшелләндерүне бизәү өчен түбәндәге төр жайланмалар кулланыла: трельяжлар, шпалерлар, перголар, чәчәк савытлары, вазоннар. Трельяж һәм шпалер-бөдрә яки таянучы үсемлекләр белән яшелләндерү өчен рәшәткә рәвешендәге жиңел агач яки металл конструкцияләр, тын ял итү почмакларын оештыру, Кояштан ышыклану, майданчыкларны, техник жайланмаларны һәм корылмаларны киртәләү өчен файдаланылырга мөмкин. Пергола - беседка, галерея яки лапас рәвешендә агачтан яки металдан ясалган жиңел рәшәткәле корылма, ул «яшел тоннель», майданчыклар яки архитектура объектлары арасындагы күчү буларак кулланыла. Чәчәклекләр, вазоннар-үсемлек җирин булган зур булмаган савытлар, аларда чәчәкле үсемлекләр утыртыла.

5.7. Су жайланмалары

5.7.1. Су корылмаларына фонтаннар, эчә торган фонтаннар, бюветлар, чишмәләр, декоратив сулыклар керә. Су жайланмалары декоратив-эстетик функцияне үти, микроклиматны, һава һәм акустик мохитне яхшырта. Барлык төрдәге су жайланмалары су агызу торбалары белән тәмин ителә, алар артык суны дренаж челтәренә һәм янгыр канализациясенә жиберә.

5.7.1.1. Фонтаннарны кабызу сроклары, аларның эш режимы, чынаякларны юу һәм чистарту графигы, технологик тәһәфесләр һәм эшнең тәмамлануы Актүбә ш.т.п. Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

5.7.1.2. Фонтаннар чиста булырга тиеш, шул исәптән алар сүнгән вакытта да.

5.7.2. Фонтаннар индивидуаль проект эшләмәләре нигезендә проекткана.

5.7.3. Эчә торган фонтаннар ял итү зоналарында һәм спорт майданчыкларында урнаштырыла. Эчә торган фонтанчыкны урнаштыру урыны һәм аңа якин килү урыны каты өслөк белән жиһазландырыла, биеклек өлкәннәр өчен 90 см дан артмаска һәм балалар өчен 70

см дан артмаска тиеш.

5.7.4. Актүбә ш.т.п. территориясендәге чишмәләр СанПиН таләпләренә туры килергә һәм санитар-эпидемиологик күзәтчелек органнарының уңай бәяләмәсенә ия булырга тиеш.

Табиғый су чыганаclarының санитар-экологик һәм эстетик торышы өчен җаваплы предприятиеләр, оешмалар һәм учреждениеләр чишмәләрнең эстетик һәм экологик торышын сакларга, ел саен төзекләндерү элементларын ремонтларга һәм торгызырга, буярга, жыештырырга, су белән тәэмин итәргә, каты өслекле юл һәм майданчык, чишмә суын бирү өчен җайланма (чоңгылык, торба, башка төр су агымы), су җыю касәсе, су агызу системасы.

5.8. «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге җиһазлары

5.8.1. «Актүбә шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге җиһазларына жәмәгать урыннары, рекреацияләр һәм ишегаллары территориясендә урнаштырыла торган ял эскәмияләренә төрләр; өстәл уеннары майданчыкларында урнаштырыла торган эскәмияләр һәм өстәлләр һ.б. керә.

5.8.2. Эскәмияләргә каты өслек яки фундаментка урнаштыру күздә тотыла. Ял итү зоналарында, урман паркларында, балалар майданчыкларында йомшак өслекләргә эскәмияләр кую рәхсәт ителергә мөмкин. Фундамент булганда аның өлешләре җир өслегеннән калкып тормыйча ясала. Олы кешегә ял итү өчен эскәмиянең биеклегә 420-480 мм. ял итү өчен эскәмиянең өслегә агачтан, суга чыдам эшкәртүнең төрле төрләре (иң яхшысы - сәндереп) белән эшләнә.

5.8.3. Урнаштырыла торган җиһазлар саны территориянең функциональ билгеләнешеннән һәм бу территориягә килүчеләр саныннан чыгып билгеләнә.

6. Майданчыклар төзү

6.1. Балалар майданчыклары

6.1.1. Балалар майданчыклары төрле яшьтәге: мәктәпкәчә яшьтәге (3 яшькә кадәр), мәктәпкәчә яшьтәге (7 яшькә кадәр), башлангыч һәм урта мәктәп яшендәге (7 - 12 яшь) балалар өчен уеннар һәм актив ял итү өчен каралган. Майданчыклар төрле яшь төркемнәре өчен аерым майданчыклар яки яшь мәнфәгатьләре буенча зоналаштырылган комплекслы уен майданчыклары рәвешендә оештырыла.

6.1.2. Торак йортларның һәм жәмәгать биналарының тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яшьтәге балалар майданчыклары чикләренә кадәр ара кимендә 10 м, кече һәм урта мәктәп яшендәге - кимендә 20 м, комплекслы уен майданчыкларынан кимендә 40 м, спорт - уен комплексларынан кимендә 100 м кабул ителә. Мәктәпкәчә һәм мәктәпкәчә яшьтәге балалар майданчыклары торак төзелеш участогында, кече һәм урта мәктәп яшендәге майданчыклар, комплекслы уен майданчыклары төркемнең яисә микрорайонның яшелләндерелгән Территорияләрендә, спорт-уен комплекслары һәм шуу урыннары торак район паркларында урнаштырыла.

6.1.3. Балалар майданчыклары жәяүлеләр транзит хәрәкәтеннән, юллардан, борылыш майданчыкларынан, кунаклар тукталышларынан, чүп җыю урыннарыннан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау участокларынан аерып куела.

6.1.4. Балалар майданчыкларын реконструкцияләгәндә, жәрәхәтләнүдән саклану өчен, майдан территориясендә калкып торган тамырлар яки асылынып торган тәбәнәк ботаклар, җир өстендәге иске, киселгән җиһаз калдыклары (стойкалар, фундаментлар), җиргә чуммаган металл аркылылар (кагыйдә буларак, турникларда һәм таганнарда) булуны булдырмаска кирәк. Янәшәдәге территорияләргә реконструкцияләгәндә балалар майданчыклары эш алып бару һәм төзелеш материалларын туплау урыннарыннан аерып куела.

6.1.5. Уен җиһазлары сертификацияләнгән булырга, техник эксплуатацияләүдә уңайлы, эстетик яктан җәлеп итүчән санитария-гигиена нормалары таләпләренә туры килергә тиеш.

6.1.6. Спорт җиһазлары халыкның барлык яшьтәге төркемнәре өчен каралган булырга һәм җирлек җирләренә рекреацион зоналары составындагы спорт, физкультура майданчыкларында яисә махсус җиһазландырылган жәяүлеләр коммуникацияләрендә (сәламәтлек сукмакларында) урнаштырылырга тиеш.

6.1.7. Физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт җиһазларының махсус эшкәртелгән өслеге булырга тиеш, ул жәрәхәтләр алуны булдырмаска тиеш (ярыклар,

тишекләр булмау һ.б.).

6.2. Автостоянкалар

6.2.1. Актүбә ш.т.п. территориясендә автостоянкаларның түбәндәге төрләре карала: автомобильләрне кыска вакытлы һәм озак саклау, урам (машина йөрү өлешендә парковкалар рәвешендә), урамнан тыш ("кесэләр" һәм машина йөрү өлешеннән чигенү рәвешендә), кунак (торак төзелеше участогында), халык автомобильләрен саклау өчен (микрорайон, район), объект яны (объект янында). яки объектлар төркемнәре), башка (йөк объектлары, электереп алучылар һ.б.).

6.2.2. Автостоянкалар чикләреннән торак һәм ижтимагый биремнәр тәрәзәләренә кадәр ара СанПиН нигезендә кабул ителә 2.2.1/2.1.1.1200-03 «Санитар-саклау зоналары һәм предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар классификациясе», РФ Баш дәүләт санитария табибының 25.09.2007 № 74 "СанПиН санитар-эпидемиологик кагыйдәләренең һәм нормативларының яңа редакциясен гамәлгә кертү турында" карары белән расланган 2.2.1/2.1.1.1200-03 «Санитар-яклау зоналары һәм предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар классификациясе».

Объект яны автостоянкалары майданчыкларында инвалид автомобильләре өчен урыннар өлешен «СП 59.13330.2020. Кагыйдәләр жыелмасы. Халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен биналар һәм корылмалардан файдалану мөмкинлеге. СНиП 35-01-2001», Россия Төзелеш Министрлыгының 30.12.2020 №904/пр боерыгы белән расланган.

6.2.3. Автостоянкалар төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеген үз эченә алырга тиеш: каты өслек төрләре, өслекне бер-берсенә тоташтыру элементлары, бүлгеч элементлар, яктырту һәм мәгълүмати жиһазлар. Автомобильләрне озак вакыт саклау майданчыклары лапаслар, жиңел бокслар утырмалары, күзәтү эстакадалары белән жиһазландырыла.

6.2.4. Майданчыкларны каплау транспорт йөрү юлларын каплауга охшаш итеп проектлана.

6.2.5. Майданчыкларда бүлү элементлары билгеләр (ак полосалар), яшелләндерелгән полосалар (газоннар), контейнер яшелләндерү рәвешендә башкарыла.

7. Яктырту һәм яктырту жайланмалары

7.1. Яктырту һәм яктырту жайланмалары

7.1.1. Төрле шәһәр төзелеше шартларында, утилитар, яктылык планлаштыру һәм яктылык-композиция мәсьәләләрен хәл итү максатында, шул исәптән шәһәр жирлеге территорияләрен яктылык-төсләрне зоналаштыру һәм яктылык-киңлек ансамбльләре системасын формалаштыру кирәк булганда, функциональ, архитектур һәм мәгълүмати яктырту күздә тотыла.

7.1.2. Яктырту жайланмаларының төп өч төркеменен һәркайсын (функциональ, архитектур яктырту, яктылык мәгълүматын) проектлаганда:

- селитеб территорияләренә ясалма яктыртуның һәм тышкы архитектур яктыртуның гамәлдәге нормаларында каралган Сан һәм сыйфат күрсәткечләре (СНиП 23-05);

- электр жайланмаларын урнаштыру кагыйдәләре буенча жайланмаларның ышанычлы эшләне, халыкның, хезмәт күрсәтүче персоналның иминлеге һәм, кирәк очракларда, вандализмнан саклану;

- кулланыла торган жайланмаларның экономиялелеге һәм энергия нәтижәлелеге, электр энергиясен рациональ бүлү һәм алардан файдалану;

- яктырту жайланмалары элементларының эстетикасы, аларның дизайны, көндөз һәм төнлә кабул итүне исәпкә алып, материалларның һәм эшләнмәләрен сыйфаты;

- жайланмаларга төрле режимда хезмәт күрсәтү һәм идарә итү уңайлылыгы.

7.2. Функциональ яктырту

7.2.1. Функциональ яктырту (ФО) Транспорт һәм жәяүлеләр зоналарындагы юл өслекләрен һәм пространствоарны яктыртуның стационар жайланмалары белән гамәлгә ашырыла. ФО жайланмалары гадәти, югары мачталы, парпетлы, газонлы һәм үз эченә кертелгән жайланмаларга бүленә.

7.2.2. Гадәти жайланмаларда яктырткычлар терәкләргә (түбә, консоль), асылмаларга яисә фасадларга (бра, плафон) 3 метрдан 15 метрга кадәр биеклектә урнаштырыла.

7.2.3. Югары мачталы жайланмаларда яктырткыч приборлар (прожекторлар яки яктырткычлар) терәкләргә 20 метр һәм аннан да күбрәк биекләктә урнаштырыла. Бу жайланмалар киң киңлекләренә, транспорт чишелешләрен һәм магистральләренә, ачык паркингларны яктырту өчен файдаланыла.

7.2.4. Парапет жайланмаларында яктырткычлар юлүткәргечләренә, күперләренә, эстакадаларның, пандусларның, чишелешләренә йөрү өлешен, шулай ук тротуарларны һәм майданчыкларны киртәли торган 1,2 метрга кадәр биекләктәге парапетка линия яисә пунктир белән урнаштырыла. Аларны куллану техник-икътисадый һәм (яисә) сәнгать аргументлары белән нигезләнә.

7.2.5. Газон яктырткычлары газоннарны, чәчәк бакчаларын, жәяүлеләр сукмакларын һәм майданчыкларны яктырту өчен хезмәт итә. Алар минималь вандализм зоналарында ижтимагый киңлекләр һәм рекреация объектлары территорияләрендә каралган.

7.2.6. Баскычларга урнаштырылган яктырткычлар, терәк диварлар, коймалар, биналарның һәм корылмаларның цокольләре жәмәгать билгеләнешендәге территорияләренә жәяүлеләр зоналарын яктырту өчен файдаланыла.

7.3. Архитектур яктырту

7.3.1. Архитектур яктырту (АЖ) кичке шәһәрдә сәнгать-сәнгатьле визуаль мохит формалаштыру, караңгылыктан һәйкәлләренә, инженерлык һәм монументаль сәнгатьне, доминант һәм истәлекле объектларны, Ландшафт композицияләрен ачыклау һәм образлы интерпретацияләү, яктылык ансамбльләре булдыру өчен кулланыла. Ул объектларны стационар яисә вакытлыча яктырту жайланмалары, башлыча аларның фасад өсләген тышкы яктан яктырту жайланмалары белән гамәлгә ашырыла.

7.3.2. АОның вакытлыча жайланмаларына бәйрәм иллюминациясә керә: яктылык гирляндалары, челтәрләр, контурлы тартмалар, светографик элементлар, панно һәм кыздыру лампаларыннан, разрядлы, светодиодлардан, яктылык үткәргечләрдән ясалган күләмле композицияләре, яктылык проекцияләре, лазерлы рәсемнәр һ.б.

7.4. Яктылык информациясә

7.4.1. Яктылык информациясә (СИ), шул исәптән яктылык рекламасы, жәяүлеләренә һәм автотранспорт йөртүчеләренә шәһәр киңлегендә ориентацияләргә ярдәм итәргә һәм яктылык-композиция бурычларын хәл итүдә катнашырга тиеш. Мондый мәгълүмат элементларының урнашуы, габаритлары, формалары һәм яктылык-төс параметрлары исәпкә алына, алар исәп-хисап ераклыкларыннан кабул итүнең төгәлләген һәм яктылык ансамбленә гамәлдәге юл хәрәкәтә кагыйдәләренә каршы килми торган, халыкның яшәү уңайлылыгын бозмый торган гармонияләгән тәэмин итә.

7.5. Яктылык чыганакалары

7.5.1. Функциональ һәм архитектур яктыртуның стационар жайланмаларында Энергия нәтижәле яктылык чыганакалары, нәтижәле яктырту приборлары һәм системалары, дизайны һәм эксплуатация характеристикалары буенча сыйфатлы эшләнмәләр һәм материаллар: терәкләр, кронштейннар, саклагыч рәшәткәләр, экраннар һәм гамәлдәге милли стандартлар таләпләренә жавап бирә торган конструктив элементлар кулланыла.

7.5.2. Функциональ яктырту жайланмаларында яктылык чыганакалары таләпләренә, ориентацияне яхшыртуны, уңай күрү шартларын булдыруны, шулай ук, кирәк булганда, яктылык төсләрен зоналаштыруны исәпкә алып сайлана.

7.5.3. Архитектур яктырту һәм яктылык информациясә жайланмаларында, яктылык һәм төсләр адаптациясенә барлыкка килә торган шартларын һәм барлык төркем яктырту жайланмаларының бергәләп эшләве нәтижәсендә барлыкка килә торган суммар күрү эффектын исәпкә алып, ак яки төсле яктылык чыганакалары файдаланыла.

7.6. Транспорт һәм жәяүлеләр зоналарын яктырту

7.6.1. Транспорт һәм жәяүлеләр зоналарын функциональ яктырту жайланмаларында түбәнге ярымшарга юнәлтелгән туры, таркау яки кире кайтарылган яктылык яктырту приборлары кулланыла. Яктылык бүленеше чикләнмәгән яктырткычларны (үтә күренмәле яисә яктылык таратучы материалдан шарлар тибындагы) куллану түбәндәге жайланмаларда рөхсәт ителә: газон жайланмаларында, фасадларда (бра һәм плафон тибындагы) һәм түбә һәм консоль приборлары булган Терәкләрдә.

7.6.2. Жэяүлелэр йөри торган интенсив зоналардагы урамнарның машина үтэ торган өлөшөн һәм аларга бэйле тротуарларны яктырту өчен төрлө биеклектә яктырткычлары булган, төрлө спектрдагы яктылык чыганақлары белән тээмин ителгән ике консольле терекләр кулланыла.

7.6.3. Транспорт һәм жэяүлелэр зоналарын функциональ яктырту яктырткычларының төрөн, урнашуын һәм урнаштыру ысулын сайлау яктылык киңлекләренен булдырыла торган масштабын исәпкә алып гамәлгә ашырыла. Урамнарның, юлларның һәм мәйданнарның машина үтэ торган өлөшөндә таянычлы яктырткычлар кимендә 8 метр биеклектә урнаштырыла. жэяүлелэр зоналарында таянычлы яктырткычлар кую биекlege, кагыйдә буларак, кимендә 3,5 метр һәм 5,5 метрдан артмаска тиеш. бина янында урнашкан юлларны, тротуарларны һәм мәйданчықларны яктырту өчен Яктырткычлар (бра, плафон) кимендә 3 метр биеклектә урнаштырыла.

7.6.4. Магистраль урамнарның (гомумшәһәр һәм район) йөрү өлөшөн яктырту өчен урам яктырткычлары борт ташының уң кырыеннан терек цоколенә кадәр кимендә 0,6 м ераклыкта урнаштырылырга мөмкин, жирле әһәмияттәге урам челтәрендә автобус хәрәкәте, шулай ук йөк машиналарының даими хәрәкәте булмаган очракта бу араны 0,3 м га кадәр киметергә рөхсәт ителә. Шуны да истә тотарга кирәк, терек янғын гидранты белән урамнарның һәм юлларның машина йөрү өлөшө арасында булырга тиеш түгел.

7.6.5. Магистраль урамнар һәм юллар киселешләрендәге терекләр, кагыйдә буларак, тротуарлар түгәрәкләнә башлаганчы һәм төрлө керү юлларынан 1,5 метрдан да якынак куелмый, аларны урнаштыру линиясенен бердәм төзелешен бозмыйча.

7.7. Яктырту жайланмаларының эш режимнары

7.7.1. Электр энергиясен рациональ файдалану һәм тәүлекнең караңгы вакытында шәһәр мохитенен визуаль төрлеләген тээмин итү максатларында яктырту жайланмаларының барлык өч төркемнен (ФО, АО, СИ) проектлаганда аларның түбәндәге эш режимнары күз алдында тотыла:

- ФО, АО һәм СИ стационар жайланмалары эшли торган кичке эш режимы, бәйрәм яктырту системаларынан тыш;

- төнге дежур режим, ФО, АО һәм СИ жайланмаларында яктырту приборларының шәһәр жирлеге жирле үзидарә органының норматив актлары һәм яктырту нормалары рөхсәт итә торган өлөшө сүндерелергә мөмкин;

- шәһәр жирлеге жирле үзидарә органының норматив актлары белән билгеләнә торган тәүлек сәгатьләрендә һәм атна көннәрендә өч төркемдәге барлык стационар һәм вакытлыча яктырту жайланмалары эшли торган бәйрәм режимы;

- ФО һәм АОның стационар һәм вакытлыча жайланмалары өчен билгеле бер срокларда (кышын, көзен) башлыча рекреацион зоналарда карала торган сезонлы режим.

7.7.2. Яктырту жайланмаларының барлык төркемнәрен дә кабызу, ведомство карамагында булуларына карамастан, табигый яктырту дәрәжәсе 20 лк га кадәр кимегәндә кичен башкарылырга мөмкин. Сүндерү башкарыла:

- яктылык 10 лк га кадәр күтәрелгәндә, иртәнге сәгатьләрдә жайланмалар; кичке режимнан Төнге режимга күчкәндә урам яктырткычларының бер өлөшөн сүндерү мөмкинлеге шәһәр жирлеге жирле үзидарә органының норматив актлары белән билгеләнә;

- АО жайланмаларын - шәһәр жирлеге жирле үзидарә органының норматив актлары нигезендә, ул яктыртыла торган объектларның күпчелеге өчен кышкы һәм жәйге яртыеллыкка төн уртасына кадәр һәм төнге сәгать бергә кадәр кичке режим билгели, ә кайбер объектларда (вокзаллар, шәһәр жирлегенә керү юллары һ.б.) АО жайланмаларын көяш баеганнан алып таң атканчыга кадәр эшләтергә мөмкин;

- Си жайланмалары - тиешле ведомстволар яки хужалар карары буенча.

7.7.3. Чыбықларны һәм кабельләренә тышкы яктырту челтәрләренә һәм жайланмаларына үз белдеген белән тоташтыру һәм тоташтыру тыела.

Урамнарны яктырту приборларын тиешле рөхсәттән башка торак йорт һәм йорт биләмәсе, жир кишәрлеге ягына үз белдеген белән бору тыела.

8. Шәһәр мохитеннән файдалана алырлык булуга аерым таләпләр

8.1. Шәһәр мохитеннән файдалана алырлык булуга аерым таләпләр

8.1.1. Торак мохитне төзекләндерү объектларын, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын проектлаганда өлкәннәр һәм инвалидлар өчен шәһәр мохитеннән файдалану мөмкинлеге, әлеге объектларны картлар һәм инвалидлар хәрәкәтенә ярдәм итә торган элементлар һәм техник чаралар белән тәмин итү күздә тотыла.

8.1.2. Өлкән яшьтәге затларның һәм инвалидларның хәрәкәтенә ярдәм итә торган техник чараларны һәм жайланмаларны проектлау, төзү, урнаштыру яңа төзелеш вакытында заказчы тарафыннан расланган проект документациясе нигезендә гамәлгә ашырыла.

8.2. Территорияне бәйрәмчә бизәү

8.2.1. Шәһәр жирлегә территориясен бәйрәмчә рәсмиләштерү дәүләт һәм шәһәр (авыл) бәйрәмнәрен, истәлекле вакыйгаларга бәйле чараларны уздыру чорына шәһәр жирлегә жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты нигезендә башкарыла.

Биналарны, корылмаларны бизәү шәһәр жирлегә территориясен бәйрәмчә бизәү концепциясе кысаларында аларның хужалары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8.2.2. Гомумшәһәр (авыл) тантаналы һәм бәйрәм чараларын үткәргә бәйле эшләр оешмалар тарафыннан мөстәкыйль рәвештә үз акчалары исәбеннән, шулай ук шәһәр жирлегенәң жирле үзидарә органы белән килешүләр нигезендә муниципаль берәмлек бюджетында шушы максатларга каралган акчалар чикләрендә башкарыла.

8.2.3. Бәйрәм бизәлешенә милли флаглар, лозунглар, гирляндалар, панно элү, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, киосклар, трибуналар, эстрада урнаштыру, шулай ук бәйрәм иллюминациясе урнаштыру керә.

8.2.4. Бәйрәмчә бизәү концепциясе шәһәр жирлегенәң жирле үзидарә органы тарафыннан раслана торган чаралар программасы һәм бәйрәмчә бизәү объектларын һәм элементларын урнаштыру схемасы белән билгеләнә.

8.2.5. Бәйрәмчә бизәү элементларын эзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен жайга салуның техник чараларын төшерергә, бозарга һәм күз күремен начарайтырга киңәш ителми.

8.2.6. Юридик затлар һәм шәхси эшмәкәрләр - стационар булмаган сәүдә, жәмәгать туклануы объектлары хужалары, арендаторлары һ.б., шулай ук мәдәни - массакүләм һәм спорт чараларын оештыручылар чаралар уздыру чорында калдыкларны жыю өчен өстәмә рәвештә каты өслеккә биотуалетлар һәм чүп жыю урыннары (контейнерлар) урнаштырырга, аларга хезмәт күрсәтүне, жыештыруны оештырырга һәм гамәлгә ашырырга бурычлы янәшәдәге территория һәм калдыкларны чыгару.

9. Төзекләндерү кагыйдәләрен бозган өчен җаваплылык

9.1. Әлеге кагыйдәләрне бозуда гаеплеләр административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексының 2006 елның 19 декабрендәге 80-ТРЗ номерлы карары нигезендә административ җаваплылыкка тартыла.